

SZÖVEGÉRTÉS – SZÖVEGALKOTÁS

Tanulói munkafüzet

6

A kiadvány KHf/4269-13/2008 engedélyszámon 2008. 11. 07. időponttól tankönyvi engedélyt kapott.

Educatio Kht. kompetenciafejlesztő oktatási program kerettanterv.

A kiadvány a Nemzeti Fejlesztési terv Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program 3.1.1. központi program (Pedagógusok és oktatási szakértők felkészítése a kompetencia alapú képzés és oktatás feladataira) keretében készült, a suliiNova oktatási programcsomag részeként létrejött tanulói információhordozó. A kiadvány sikeres használatához szükséges a teljes oktatási programcsomag ismerete és használata.

A teljes programcsomag elérhető: www.educatio.hu címen.

FEJLESZTÉSI PROGRAMVEZETŐ

KORÁNYI MARGIT

VEZETŐ FEJLESZTŐK

**ARATÓ LÁSZLÓ
KÁLMÁN LÁSZLÓ**

SZAKMAI BIZOTTSÁG

BÓKAY ANTAL ELNÖK
BÁNRÉTI ZOLTÁN LEKTOR
CSERHALMI ZSUZSA
GYŐRI JÁNOS
SCHEIN GÁBOR

ALKOTÓSZERKESZTŐ

SZARKA JUDIT

SZAKMAI LEKTOROK

A SZAKMAI BIZOTTSÁG TAGJAI
PETHŐNÉ NAGY CSILLA

FELELŐS SZERKESZTŐ

NAGY MILÁN

**BORÍTÓGRAFIKA
TIPOGRÁFIA**

**SZŰCS ÉDUA
BÁRD JOHANNA**

**TANTÁRGYPEDAGÓGIAI SZAKÉRTŐ
TUDOMÁNYOS-SZAKMAI SZAKÉRTŐ
TECHNOLÓGIAI SZAKÉRTŐ**

**A TANKÖNYVVÉ NYÍLVÁNÍTÁSI ELJÁRÁSBAN
KÖZREMŰKÖDŐ SZAKÉRTŐK**
DR. MELÁTH FERENCNÉ
DR. KAKUSZI B. PÉTER
KIRÁLY ILDIKÓ

© **SZARKA JUDIT**
© **ARATÓ LÁSZLÓ**
© **EDUCATIO KHT., 2008**

RAKTÁRI SZÁM:

H-ASZE0506

TÖMEG:

200 GRAMM

TERJEDELEM:

9,24 A/5 ÍV

VARÁZSBIRODALMAK II.

Tanulói munkafüzet

Fejlesztő

Arató László

TARTALOM

VARÁZSBIRODALMAK II.

- 5 VALÓS ÉS KÉPZELETBELI UTAZÁSOK
- 16 HÉTKÖZNAPOK ÉS CSODÁK, TASZÍTÁSOK ÉS VONZÁSOK
A JÁNOS VITÉZBEN ÉS A HARRY POTTERBEN
- 28 UTÓPIA ÉS NEGATÍV UTÓPIA
TÜNDÉRORSZÁG, ELDORÁDÓ ÉS TÁRSAIK
- 57 EGY NEGATÍV UTÓPIA: AZ EMLÉKEK ÓRE

1. VALÓS ÉS KÉPZELETBELI UTAZÁSOK

A *János vitéz* magyar nyelvű elbeszélő költeményt és a *Harry Potter és a Bölcsek Köve* című, eredetileg angol nyelven írt regényt számos műfaji különbség és 153 év választja el egymástól. Petőfi műve 1844-ben látott napvilágot, J. K. Rowling könyve angolul először 1997-ben, magyarul 2000-ben jelent meg. A nagy időbeli eltérés ellenére talán mégis vannak közös vonásai e két olvasnivalónak.

1. Keressetek közös vonásokat, majd töltsétek ki a következő táblázatot!

SZEMPONTOK	JÁNOS VITÉZ	HARRY POTTER I.	KÖZÖS VONÁSOK	ELTÉRŐ VONÁSOK
Főhős				
Legfőbb helyszínek (Igyekezzetek általánosítani és csoportosítani, ne sok helyszínt, hanem helyszíncsoportokat jelezzetek!)				
A helyszínek közötti változás módja, eszközei				
A főhős otthona				
A főhős otthoni környezetének negatív szereplői, a főszereplő otthoni helyzete				
A főhős sorsának alakulása				
A főhős segítői				
Hasonló cselekmény-mozzanatok, próbatételek				
Hasonló szereplők				

Az *utazás* elbeszélő művekben igen gyakran játszik fontos szerepet: mindig *térben* zajlik, és mindig bizonyos *idő* alatt. Az utazás gyakran felfűzi és összeköti a szereplőkkel történő eseményeket, kalandokat. Az elbeszélő mű tere és ideje sokszor éppen a főhős utazása során és révén rajzolódik ki. Vannak kivételek is, amikor az utazás nem külső térben történik, vagy csupán pillanatnyi, szinte nem mérhető idő alatt zajlik. Azonban az ilyen kivételeket is az (órákban, napokban, hetekben mérhető) időben és a (mérőföldekben, kilométerekben mérhető) térben zajló utazásokhoz hasonlítjuk. A *János vitéz*ben és a *Harry Potter* első kötetében is szerepe van az utazásnak.

2. A két mű közül melyikben van az utazásnak meghatározó, a cselekmény egészét megszervező szerepe?

Hol játszik fontos, de nem az elbeszélte történet részleteit összetartó-összefűző szerepet?

Készítsetek rövid listát arról, hogy hová szeretnétek életetekben eljutni! Csak három célpontot szabad megjelölni!

A) Gondolkozzatok, beszélgetsetek! Közös válaszaitokat rögzítsétek, és jelöljétek ki azt a társatokat, aki ezeket ismerteti! A jegyzőkönyvvezető és a közös gondolatok közreadója ne ugyanaz a diák legyen!

- a)** Miben hasonlít egymáshoz az utazás és a (regény)olvasás? Miért szeretnek az emberek olvasni, s miért utazni?
- b)** Vajon miért szeretik az írók elbeszéléseik (regényeik, meséik stb.) cselekményét egy-egy főhős utazása köré szervezni? Miért érdekesebb az utazás, mintha a cselekmény egy helyen történne? Az utazás nélkül például Kukorica Jancsi életéből mi minden maradna ki?
- c)** Miért elegendő a Harry Potterben egyetlen, a Roxfortba vezető utazás, miért nem szükséges Harryt többet utaztatni?
- d)** Hozzatok példát olyan könyvben leírt utazásra, amely valóságos területekre visz és olyanokra, amelyek elképzelt világokba! Számotokra melyik fajta útleírás az izgalmasabb?

B) Gondolkozzatok, beszélgetsetek! Közös válaszaitokat rögzítsétek, és jelöljétek ki azt a társatokat, aki ezeket ismerteti! A jegyzőkönyvvezető és a közös gondolatok közreadója ne ugyanaz a diák legyen!

- a) Gyűjtsetek össze minél több utazásról, vándorlásról szóló mesét, elbeszélést, regényt! (Külön az olvasmányaitoktól filmeket is gyűjthettek!)
- b) Soroljátok fel, illetve válasszátok külön azokat a könyveket, ahol az utazás, a helyszín megváltozása szerepet játszik ugyan, de a cselekmény nem utazgatásról, nem több helyszínről szól, hanem egyetlen, a hős (vagy hősök) számára új, izgalmas helyről!
- c) Gondolkozzatok, beszélgetsetek! Közös válaszaitokat rögzítsétek, és jelöljétek ki azt a társatokat, aki ezeket ismerteti! A jegyzőkönyvvezető és a közös gondolatok közreadója ne ugyanaz a diák legyen!
- a) Soroljátok fel híres-hírhedt utazókat, földrajzi felfedezőket, akik a világ felfedezésében vagy a történelemben fontos szerepet játszottak! Meséljétek el röviden, hogy ki mit fedezett fel, ki miről híres!
- b) Mi készíthette ezeket az utazókat és felfedezőket vállalkozásukra?
- c) Ma milyen tévécsatornák, milyen műsorok szólnak ilyen utazásokról, távoli tájakról?

3. Olvassátok el az alábbi két útleírást!

Ekképen jutottak át Lengyelországba,
Lengyelek földéről pedig Indiába;
Franciaország és India határos,
De köztök az út nem nagyon mulatságos.

India közepén még csak dombok vannak,
De aztán a dombok mindig magasabbak,
S mikor a két ország határát elérik,
Már akkor a hegyek fölnyúlnak az égi.

Tudni való, hogy itt a sereg izzadott,
Le is hányt magáról dolmányt, nyakravalót...
Hogyne az istenért? a nap fejként felett
Valami egy óra-járásra lehetett.

Enni nem ettek mást, mint levegőöt;
Ez olyan sűrű ott, hogy harapni lehet.
Hanem még italhoz is furcsán jutottak:
Ha szomjaztak, vizet felhőből facsartak.

Elérték végtére tetejét a hegynek;
Itt már oly meleg volt, hogy csak éjjel mentek.
Lassacskán mehettek; nagy akadály volt ott:
Hát a csillagokban a ló meg-megbotlott.

Amint ballagtak a csillagok közepett,
Kukorica Jancsi ekkép elmélkedett:
„Azt mondják, ahányszor egy csillag leszalad,
A földön egy ember élete megszakad.

Ezer a szerencséd, te gonosz mostoha,
Hogy nem tudom, melyik kinek a csillaga;
Nem kíznád tovább az én galambomat –
Mert lehajítanám mostan csillagodat.”

Eztán nem sokára lejtősen haladtak,
Alacsonyodtak már a hegyek alattok,
A szörnyű forróság szinte szűnni kezdett,
Mentül beljebb érték a francia földet.

(Petőfi: *János vitéz*, 10. ének)

Csak nagyon nehezen tudtam elaludni. Hajnalban érünk Jammuba. Onnan már hegyek között folytatódik az út. Bár a levegő hőmérséklete sokkal elviselhetőbbé vált, mégse örülhetünk, mert a hatalmas kamionforgalom rengeteg dízelfüstöt okoz, néha még az ablakokat is fel kell húzni. A közlekedés egyébként egyértelmű módja az öngyilkosságnak. Egy európai szemével talán még inkább, hiszen bal oldali közlekedés van egész Indiában, ezért folyton az az érzésem támad, hogy rossz sávban haladunk. Sok balesetet is láttam ez alatt a buszozás alatt. Legszörnyűbb talán az volt, amikor két kamion futott egymásnak, de úgy, hogy a két vezetőfülke egészen „egymásba diffúzált”. Képesek a beláthatatlan kanyarokban a hatalmas kamionszerű teherautókkal úgy előzni, hogy még csak nem is sietnek. Elegendőnek vélik, ha közben ráülnek a dudára.

Egy 2900 m magas hágó alatti alagúton átérve már tényleg Kasmírban vagyunk. Az izasztó út végül is 27 órát tartott. A Kasmír-völgy üdítően hat az indiai füllesztő hőség után. Kétezer méter magasságban a fenyvesekkel borított hegyoldalak leginkább Erdélyt juttatják eszembe. Csak az apró majmocsok tűnnek „tájidegennek” első pillanatban.

Srinagar

Szállásadóm a városhatár előtt 13 km-re türelmetlenül vár. Mint elmeséli, a busz mintegy három órát késett. Taxival utazom tovább Srinagarba, a Dal-tóhoz, ahol egy „sikkara” nevű kis ladikkal visznek a valaha jobb napokat látott, de azért elég civilizált és nagyon kényelmes lakóhajóra.

Örülök, hogy végre letehetem magam, vagyis lezuhanyozhatok, kimoshatom háromnapos, mocskos-poros ruhámat, és kipakolhatom a hátizsákomat is. Házigazdáim (1-2 család?; asszonyokat még nem láttam) tényleg a hajón laknak, de van tévéjük, villanyuk, telefonjuk, angol vécéjük, egyszóval a civilizáció minden kényelmét élvezik. Életmódjuknak azonban vannak nagyon különleges vonásai is. Ahhoz, hogy kimenjenek a városba, sikkarába kell ülniük, de ha csak élelmiszert vennének, akkor házhoz jön egy „bolt-csónak”. A turistának bizony sokszor meg kell küzdeni a hívatlan kereskedővel, aki csillagászati haszonkulccsal próbálja meg értékesíteni a legegyszerűbb portékáját. Vajon saját fajtájukat is megpróbálják ennyire átvágni?

Miért is mondtam igent a delhi utastérítőnek, amikor nem kevés pénzért beszervezett erre a lakóhajóra? Miért nem vitatkoztam a házigazdával félóránál tovább, hogy nem itt, nem Kasmírban akarok eltölteni 5 napot, nem itt akarok hegyet mászni, vízitúrázni, és pláne nem 300\$-ért... (Azért úgy-ahogy ügyesnek mondhatom magam: 650\$-ból alkudtam le, de úgy, hogy a Leh-be szóló buszjegyem ára is benne foglaltasson.) Azt hiszem, nem tudok már eléggé vitatkozni, csak sodortatom magam a sorssal, ahogy 60 éve Márai is tette.

Végül is megvacsoráztam, lement a Nap, vendéglátóim mindjárt a labdarúgó világbajnokság elődöntőjét kezdik nézni, én pedig itt vagyok Srinagarban, ebben a tóra épült kasmíri városban.

(Kiss-Csapó Gergely: *Kasmír, Ladakh, Magas-Himalája – India – 1998.*
Internetes anyag részlete az *utirány.hu – Földi útikalauz* nevű honlapról.)

Először egyedül olvassátok el a szövegeket és a feladatokat, azután közös megbeszélés nyomán rögzítse mindenki az eredményeket! A csoportból a feladat megoldásának ismeretőjét tanárotok jelöli ki.

A) Keresd közös vonásokat a *János vitéz* részlete és a *Földi útikalauz* szövege között!

a) Hol a legmagasabbak a hegyek a Petőfi-részletben? Hogyan fejezi ezt ki az elbeszélő? Az itt használt ige helyett használj egyszerűbb rokon értelmű szót!

b) Mit jelenthet a Petőfi-részletben a „dolmány” szó? Írd körül!

c) Huszárokról szólva mit jelenthet itt a „nyakravaló” szó?

d) Mit jelenthet a mai Indiáról szóló útleírásban az, hogy a két vezetőfülke „egymásba diffúzált”? Miért használ a szerző idézőjelet?

e) Milyen értelemben „tájjidegenek” a majmok a Kasmír-völgyben?

f) Magyarázd meg a következő négy szó jelentését: „sikkara”, „lakóhajó” „bolt-csónak”, „haszonkulcs”.

g) Tudod, ki lehet az a Márai, akit a mai indiai útleírás szerzője a részlet végén említ?

B) Keresd közös vonásokat a *János vitéz* részlete és a *Földi útikalauz* szövege között!

a) A Petőfi-részlet szövege szerint melyik két ország határán a legmagasabbak a hegyek? A hegytetőtől milyen messzire volt az elbeszélő szerint a Nap, és ennek mi volt a következménye?

b) Az utolsó versszak szerint miért kezdett el alábbhagyni a forráság?

c) A *Földi útikalauz* szerzője szerint Jammuba érve miért kellett felhúzni a busz ablakait? Miért tartja az útleírás szerzője európai szemmel az indiai közlekedést az öngyilkosság egy módjának?

d) Miben átlagos és miben különleges a szerző srinagari vendéglátóinak életmódja?

e) Miért bánja meg egy pillanatig a kasmíri utazó, hogy hagyta magát rábeszélni, hogy lakóhajón szálljon meg?

f) Hány napot és hány dollárért fog az utazó Kasmírban tölteni? Az árba a lakbéren kívül még mi tartozik bele?

C) Keresz közös vonásokat a *János vitéz* részlete és a *Földi útikalauz* szövege között!

a) Milyen tévedésekből derül ki, hogy a *János vitéz* naiv (tudatlannak megformált) elbeszélője hadilábon áll a földrajzzal?

b) Milyen köznapi tapasztalat alapján mondja azt a *János vitéz* naiv elbeszélője, hogy a hegyek tetején iszonyú hőség van? Miről nem tud az elbeszélő, miben nem járatos?

c) Milyen köznapi tapasztalat alapján állíthatja azt a *János vitéz* elbeszélője, hogy a levegőt harapni lehetett, illetve hogy a felhőből vizet lehetett facsarni?

d) Mit túloz el, nagyít fel, illetve kicsinyít le, azaz milyen optikai tévedésre alapoz a Petőfi-mű elbeszélője, amikor azt állítja, hogy a lovak a csillagokban megbotlottak?

e) Soroljátok fel, hogy mi mindenben hasonlít és mi mindenben különbözik János vitéz és Kiss-Csapó Gergely Indiája! Ne csak részleteket említsetek, hanem igyekezzetek a részleteket általános megállapítások alá vonni. Például: a mesebeli és a valódi, a régi és modern utazás különbségei.

4. Olvasd el az alábbi útleírásrészletet, majd válaszolj az alatta olvasható kérdésekre!

Átkelve a Tiszán, éri az ember Füredet s mingyárt ennek szélén az istenben boldogult vagy ördögben boldogtalanult Józsa Gyuri elkezdett s abba hagyott palotáját. Ott álldogál mogorván, vakolatlan falaival s ásító ajtókkal és ablakokkal, mint egy óriási csontváz. Üres termein át tolvajként szalad a szél, s bosszankodó süvöltéssel hagyja ott, hogy nem lelt semmit. Maga Füred is ilyen kietlen, szomorú, rideg [...] düledező házak, ezek födelén és az udvarokon buja fű és paréj, az emberek sápadtak és szótlanok, az utcák üresek, zajtalanok [...] hagyjuk el ezt az élő sírboltot és menjünk, vágassunk kelet felé, nagyszerű látvány következik: a pusztá, a Hortobágy!

Hortobágy, dicső rónaság, te vagy az Isten homloka.

Megállok közepeden s körültekintek oly elragadtatással, melyet nem érez a schweizi az Alpeseken, melyet csak a beduin érez Arábia sivatagjaiban. Milyen szabadon lélekzem, mint tágul keblem!

Mennyivel hosszabb utat tesz itt a nap, mint máshol! Megmérhetetlen a láthatár, s olyan, mint egy kerek asztal, beborítva az ég világoskék üvegharangjával, melyet egy felhőcske sem homályosít. Gyönyörű tavaszi nap van.

Az útfélen itt-ott egy-egy pacsirta emelkedik fölfelé dalán, mint fonalán a pók.

Néhány lépésnyire az úttól csillog egy kis tó, szélén sötétzöld káka és világoszöld sás; mellette bibicek [bíbic = vízimadár fajta] nyargalásznak búbos fejeikkel s a tó közepén nagyokat lép hozzá piros lábaival a melankolikus [szomorú, kedélybeteg] gólya.

Egy dülőföldnyire legel a gulya, hosszú botjára támaszkodva áll mögötte a gulyás és megemeli előttünk kalapját, nem szolgálásból, mint a felföldi német és tót, hanem emberségből, mint magyarhoz illik.

Mik azok a T alakúak ott a távolban? azok elszórt gémes kutak, de oly messze vannak már, hogy karcsú ostorfáik nem látszanak.

Amott a látkör peremén a hortobágyi csárda, de nem a földön, hanem az égen [...] oda emelte föl a délibáb. A csárda mellett a ménes, szinte a levegőben, mintha egy elfáradt darucsoport szállana. Kedves délibáb! úgy tartja ölében a tárgyakat, mint gyermekeit az anya.

Némán, merengve ül az ősnnyugalom e térségen, mint tűzhelye mellett karszékében a száz éves aggastyán, ki az élet zajos napjait zajtalan szívvel gondolja át.

Mily egyszerű a pusztá és mégis mily fönséges! de lehet-e fönséges, a mi nem egyszerű?

Fél napnál tovább tart az út a Hortobágyon keresztül s én, noha már sokszor jártam erre, nem győztem kibámulni magamat. Égő arccal, ragyogó szemekkel, hullámozó kebellem néztem köröskörül, s útitársaim azon gyönyörködtek, hogy én annyira gyönyörködöm, s a tisztelendő úr húga azt az észrevételt tette, hogy boldog lesz egykor feleségem, ha úgy fogom szeretni, mint a pusztát szeretem. E szerint nagyon boldog lesz az én Juliskám, mert én őt még a pusztánál is sokkal jobban szeretem, sokkal, sokkal! –

Este felé értünk Debrecenbe. A temető mellett jöttünk el, hol Csokonai pihen. Hamuszín fátyolként lebegett az alkonyat köde a költő fekete vasszobrán; szemeim oda tapadtak és mélyen gondolkoztam arról, hogy majd más utazó fog így gondolkodni az én sírom mellett!

(Részlet Petőfi Sándor *Úti leveleiből*)

a) A leírás érdekessége a tájból magából vagy a leírás módjából következik?

.....

.....

.....

b) Petőfi számára ismeretlen-e ez a táj? Írd le azt a mondatot, amely erre a kérdésre egyértelmű választ ad!

.....

.....

.....

c) Érdekes-e az útleíró számára a táj? Ha igen, miért?

d) Milyen eszközökkel teszi számokra érdekessé a szöveg a hortobágyi tájat?

e) Keresd a szövegből olyan mondatokat, amelyek nem a tájat, hanem a szemlélőjét jellemzik, írd le!

A szöveg első megközelítése után csoportmunkában dolgozzuk fel a szöveg stílus-eszközeit, így bontjuk ki a d) kérdést. Külön csoport keresi ki és javítja a szöveg mai helyesírásunk szempontjából hibás szavait.

A) Húzzátok alá a szöveget izgalmassá tévő hasonlatokat! Válasszátok ki a legmeglepőbb vagy a nektek legjobban tetsző két hasonlatot!

B) Keressétek ki és javítsátok a részlet mai helyesírásunk szerint hibásan írt szavait!

C) Keressetek olyan kérdő vagy felkiáltó mondatokat, amelyek a mozdulatlan táj leírását mozgalmassá teszik! Ne csak a felkiáltójellel jelölt mondatokat emeljétek ki, hanem a jelöletlen felkiáltásokat is!

D) Keressetek a szövegben metaforákat és megszemélyesítéseket! Vigyázat, ne mossátok össze a metaforákat a hasonlatokkal, bár néhol ezek összekapcsolódnak, illetve egymáshoz közel helyezkednek el!

E) Keressetek olyan részeket, ahol az egymás utáni mondatok hosszának hirtelen váltása (hosszú után váratlanul rövid) kelt erőteljes hatást!

F) Keressetek ellentéteket, szójátékokat!

2. HÉTKÖZNAPOK ÉS CSODÁK, TASZÍTÁSOK ÉS VONZÁSOK A JÁNOS VITÉZBEN ÉS A HARRY POTTERBEN

1. Válasszatok házfőnököt!

Tíz perc áll rendelkezésetekre, hogy a kérdésekre adott válaszok közül bekarikázzátok a helyes betűjelét.

2. A nagy felfordulásban az állatok elvesztették gazdájukat. Segítsetek nekik hazatalálni! Kössétek össze az állatot a gazdájával!

A megoldásra két perctek van.

3. Magyarázzátok meg, mit jelentenek a következő szavak!

Jelentésükre mondjatok példát a regényből! Ki használja, mire használják, hol fordul elő? 20 perc áll a rendelkezésetekre.

talár:

példa:

.....

mugli:

példa:

.....

póriás:

példa:

.....

kandalló:

példa:

.....

pankráció:

példa:

.....

fizimiska:

példa:

.....

abnormális:

példa:

.....

széf:

példa:

.....

prefektus:

példa:

.....

rigorózus:

példa:

.....

öntömjénezés:

példa:

.....

óvintézkedés:

példa:

.....

katapultál:

példa:

.....

kazamata:

példa:

.....

pallérozott:

példa:

.....

penitencia:

példa:

.....

kurázi:

példa:

.....

4. Milyen közös vonás, közös kettősség található a lenti sorok és-sel jelölt viszonyai mögött mind a *János vitéz*ben, mind a *Harry Potter és a Bölcsek Köve* című regényben?

Privet drive és Roxfort, King's Cross és Abszol út
Jancsi faluja és az Óriások országa, zsványtanya és Tündérország

5. Képzeljétek el, hogy találkozik egymással Harry Potter és Kukorica Jancsi!

6. Mikor lép át Jancsi–János vitéz végleg a csodák, a képzelet birodalmába?

7. Jellemezd Harry helyzetét a regény második fejezete (A volt-nincs üveg) alapján!

8. Mit jelent az a megfogalmazás, hogy Potterék a „lehető legdursleyszerűtlenebb emberek voltak”?

A fenti feladatok alapján megállapíthatjuk, hogy a csoda, a fantasztikum mind a *János vitéz*ben, mind a *Harry Potter*ben mintegy a hősök mostoha sorsának ellensúlyozásaképpen, valamiféle igazságszolgáltatás gyanánt lép be a mű világába. Másfelől az is megállapítható, hogy a Harry Potter-regényben a varázslóerő mintegy a másság, az átlagtól való különözés jelképeként is felfogható. A másság iránti különböző viszonyulások, a másság elítélésének elítélése a regénysorozat egészének egyik alaptémája lesz. Gondoljatok arra, hogy nemcsak Dursleyék ítélik el a „dursleyszerűtlen” embereket, hanem Draco Malfoy is mindazokat, akik nem eléggé kékvérű (később „aranyvérű”), ősi családból való varázslók.

9. Világszintek keveredése a Harry Potterben

A) Tantárgyak és tanárok

- a) Sorold fel a Roxfort tanári karának, illetve tágabban vett személyzetének legalább hat jellegzetes képviselőjét, s add meg, hogy melyikük milyen tárgyat tanít, illetve mi az iskolai munkaköre! Melyik tantárgy melyik normális iskolai tárggyal állítható párhuzamba?

NÉV	MUNKAKÖR	NORMÁLIS ISKOLAI TANTÁRGY

- b) Sorold be a roxfordi tanárokat típusokba! (Pl. szigorú, de igazságos; pikkelő, azaz kedvenceivel kivételező, de néhányakkal módszeresen rosszindulatú; nagy tudású, de unalmas; felkészületlen és nagyképű.) Magadnak külön papírra írd fel (vagy gondold melléjük) saját iskolád hasonló tanárait!

TANÁRTÍPUSOK	TANÁROK NEVE

- c) Hozz példát arra, hogy a Roxfort egyik tanára pikkel („utazik”) valamelyik diákra, illetve kivételez másokkal, hízeleg nekik. (Pl. Piton módszeresen „égeti” Harryt és Neville Longbottomot, de kivételez Draco Malfoyjal.)

B) Az év rendje, házirend, szokások, tisztségek

a) Sorolj fel olyan roxfordi szokásokat, napi- és házirendi mozzanatokat, amelyek minden iskolában vagy legalábbis minden bentlakásos iskolában megtalálhatók!

b) Sorolj fel sajátos roxfordi szokásokat!

c) Mi teszi sajátossá a roxfordi diákok kapcsolattartását a szülői otthonnal?

d) Sorolj fel olyan szokásokat, rangokat és elfoglaltságokat, amelyek olvasott formájukban jellegzetesen roxfordiak, azonban valamilyen megfelelőjük a ti iskolátokban is megtalálható!

C) Roxfordi diákok

a) A regény diákszereplőit (pl. Harry, Ron, Draco Malfoy, Hermione Granger, Percy Weasley, George és Fred Weasley, Crack és Monstro, Oliver Wood) milyen diáktípusokba tudnád sorolni? Keresd meg osztályodból vagy iskoládból a megfelelőjüket!

A page of handwriting practice paper featuring 20 horizontal dashed lines for writing.

- b)** Készíts egyoldalas összehasonlító táblázatot a te iskolád és a Roxforti Szakiskola életéről és (vagy) házirendjéről!

ROXFORT	A TE ISKOLÁD

11. Az első buli

Április 10.

Nagymama végül megengedte. Kornél hazament, így üres volt a lakás. 15-en jöttek el. Ő is. Mindig elpirulok, ha eszembe jut, hogy mosolygott, amikor átadta az ajándékot. Csak észre ne vegye valaki. Főleg Döme. Szerintem neki is tetszik. Ha ezt megmondánám, rögtön előadná a vagány csávót, hogy lecsavarja a fejemet.

Április 11.

Most kibontom az ajándékát. Mindegy, mi az, a fő, hogy TŐLE kaptam. Szerintem könyv. Akkor nagyon vastag! Nem baj, elolvasom. Mától nem utálok olvasni... Beviszem a suliba is, hogy lássa, mennyire tetszik. Döme ki fog csinálni. Már látom azt a ronda, kárörvendő, sötét fejét. Holnap biztosan felbontom.

Április 12.

Harry Potter?! Nagytól is ezt kaptam, de ez sokkal jobb. Szerintem nem is olyan hosszú. Az osztályban már majdnem mindenki olvasta. Marci állítólag le sem tudta tenni, amikor elkezdte. Persze neki könnyű, semmi dolga a tanuláson kívül.

Április 13.

Végem van. Megköszöntem. Azt mondtam, hogy egész éjjel azt olvastam, mert nem tudtam letenni. Pont mint a Marci. Össze-vissza dadogtam, aztán hazarohantam. Estefelé csöngettek. Nagyi nyitott ajtót, hallottam, hogy valakit beenged. Pont ki akartam menni, megnézni, ki az, amikor megjelent a szobámban. Ő volt. Kezében a Harry Potter második kötete...

12. Naplóírás

- A)** Írj képzeletbeli naplót annak a Harry Potternek a nevében, akit a második fejezetben ismertünk meg! A napló öt napról szóljon öt bekezdésben, s dolgozza fel *A volt-nincs üveg* fejezet fontosabb eseményeit és érzéseit! Belepillanthatsz a könyvbe, de ne másolj ki belőle részleteket!
- B)** Írj képzeletbeli naplót annak a Harry Potternek a nevében, aki nemrég járt először az Abszol úton, és most érkezett Roxfortba az expresszen. Tehát főleg *A Teszlek Süveg* előtti két fejezet új élményeiről, eseményeiről és érzéseiről számolj be öt – ne túl hosszú! –, dátummal ellátott naplóbekezdésben! Belepillanthatsz a könyvbe, de ne másolj ki belőle részleteket!

A page containing 25 horizontal dashed lines for writing.

- a) Hallgassunk meg, értékeljünk és gondoljunk tovább néhány naplórészletet! Miért nincs igazán otthon Harry a muglik között a napló és a regény egészének tanúsága szerint?
- b) Mennyire mozog otthonosan, mennyire számít tájékozottnak a varázslók világában Harry a naplórészletek tanúsága alapján? Kik segítik a tájékozódásban?

Harry nevelődéstörténete

Harry a regénysorozat kezdetén mindkét világban idegen, kettős határhelyzetben él: muglinak varázsló, varázslónak mugli. Dursleyéknál és az iskolában csak másságát és fizikai gyengeségét érzi. Varázserejének különleges megnyilvánulásait nem tudja értelmezni, nem érez büszkeséget miattuk. Eredetéről, szüleiről nem tud semmi biztosat. A regénysorozat részben éppen az eredet megértésének története lesz. A varázslóiskolának örül, hisz megszabadul Dursleyéktől, de hírességével nemigen tud mit kezdeni. A varázslóvilágról mindenki, Malfoy, Ron, sőt még a nem varázsló származású Hermione is többet tud. Harry, az egyik leghíresebb varázsló egyúttal az egyik legtudatlanabb, a leghiányosabb önismerettel rendelkező, a Roxfortban legidegenebbül mozgó varázslótanonc is. Regénye ezért is lehet igazi nevelődési-önismereti regény is. Jellemző, hogy kviddicstehetségére is mintegy véletlenül eszmél rá.

- c) Vajon miért nem a Mardekárt választja a Teszlek Süveg próbáján Harry?
- d) Mennyiben játszhat ebben szerepet, hogy Dumbledore épp Dursleyéknál neveltette élete első évtizedében?
- e) Milyen emberi-varázslói kapcsolatait, rokonszenveit játszhatnak szerepet ebben a választásban?

13. Regény- és filmindítás, szereplőválasztás – A krimiszál és a legfőbb titkok

- a) Nézzétek meg a film elejét a Roxfort-expressz Roxfortba érkezéséig, és idézzétek fel magatokban a regény első fejezeteit!
- b) A regény elejének melyik fejezetét hagyja el szinte teljesen a belőle készült film? Mi lesz ennek a következménye?
- c) Keresd meg a regény elején Harry, illetve a hatodik fejezetében (*Utazás a kilenc és háromnegyedik vágányról*) Hermione Granger leírását! Hasonlítsd össze a két leírást a rendező szereplőválasztásával! Mi a szereplőválasztás következménye?

- d) Mivel indít a film? Hatásos-e ez az indítás?
- e) Mi a regény és a film cselekményének a cím által sejtetett legfontosabb titka? Mit őriz Bolyhoska?
- f) Mi a cselekmény legfontosabb megtévesztő, figyelemelterelő eleme?

- g) Szerinted a film a titkot mennyire sejteti, és mennyire sikeresen oldja meg az említett megtévesztést? Ebből a szempontból mely jelenetek kihagyása vitatható? Nézzétek meg az ebből a szempontból kulcsfontosságú meccsjelenetet, és rendezetek vitát!

b) Válasszátok szét a tárgyi kellékeket és az előíró vagy tiltó szabályokat!

TÁRGYI KELLÉKEK	TILTÓ SZABÁLYOK

c) Ha úgy gondoljátok, hogy az ideális világban ilyenek nem kellenek, akkor a szabályok felsorolása helyett hiányuk indoklása is szerepelhet.

B) Legyen a ti elképzelt világotok valamiféle természeti paradicsom!

a) Írjátok le elképzelt országotok, világotok helyszínét, táját, éghajlatát, növényzetét, állatvilágát s azt, hogy a lakók és lények hogyan élnek együtt, mivel táplálkoznak, mivel töltik az idejüket!

b) Válasszátok szét a tárgyi kellékeket és az előíró vagy tiltó szabályokat!

TÁRGYI KELLÉKEK	TILTÓ SZABÁLYOK

c) Ha úgy gondoljátok, hogy az ideális világban ilyenek nem kellenek, akkor a szabályok felsorolása helyett hiányuk indoklása is szerepelhet.

2. Olvassátok el figyelmesen az alábbi szöveget!

Az UTÓPIA régi irodalmi és filozófiai (bölcseleti) műfaj. Az utópia (sehelsehely, seholország) olyan képzeletbeli ország vagy világ leírása, ami a valóságos térképeken nem található, s amely a vágyott, tökéletes ország, társadalom leírását tartalmazza. A csak képzeletben, vágyakban élő ország, hely viszont mindig kifejezi azt, hogy voltaképpen milyen valóságos világnak is az ellentéte. A vágyakból születő világ általában azt is érzékelteti, hogy elképzelője számára mi hiányzik a való világból, illetve milyen rossz, ellenszenves dolgokból van benne túl sok.

A NEGATÍV UTÓPIA az utópia ellentéte: olyan hely, világ, ország, amelytől elképzelője legjobban retteg, amilyennek létrejöttét nagyon nem kívánja. Természetesen a negatív utópiának is sok köze van a szerzője által ismert valóságos világhoz: annak ellenszenves és fenyegető vonásait nagyítja fel, teszi meghatározóvá. Gyakran azt fejezi ki, hogy milyenné válhat világunk, ha hagyjuk, hogy negatív, ellenszenves vonásai kibontakozzanak, eluralkodjanak – például a jövőben.

a) Soroljatok fel sci-fiket (tudományos-fantasztikus történeteket)!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A leghíresebb utópiák az irodalomban a görög Platón *Állam* című műve, az olasz reneszánsz gondolkodó Campanella *Napállama* és Thomas Moore *Utópia* című könyve. A leghíresebb negatív utópia talán George Orwell 20. századi angol írónak 1948-ban írt *1984* című regénye. Ugyanakkor vannak olyan könyvek, amelyekről biztosan hallottatok már, s amelyek szintén tartalmaznak utópiákat. Ilyen például Jonathan Swift *Gulliver utazásai* című műve vagy Erich Kästner *Május 35* című gyermekkönyve, de talán a *János vitéz* Tündérországa is tekinthető bizonyos mértékben utópiának. Néha nem egyszerű eldönteni, hogy éppen utópiáról vagy negatív utópiáról van-e szó. Az utópiák cselekményének alapját gyakran képezi az utazás, melynek során az utazó felfedez egy-egy rokonszenves vagy éppen ellenszenves országot. Az utópiák gyakran rokoníthatók a science fiction-nel [százjensz fikszön], a sci-fivel, azaz a tudományos-fantasztikus irodalommal is: különösen akkor, ha a képzeletbeli országba vagy bolygóra történő utazás a jövőben történik.

b) Olvassátok el a *János vitéz* alábbi részletét, majd mondjátok meg, hogy milyen értelemben tekinthető utópiának! Milyen emberi vágyakat fejez ki Tündérország? Milyen pozitívumok és milyen boldog hiányok jellemzik ezt a birodalmat?

.....

.....

.....

.....

.....

26.

Tündérorszáiban csak híre sincs a télnek,
Ott örökös tavasz pompájában élnek;
S nincsen ott nap kelte, nap lenyugovása,
Örökös hajnalnak látszik pirossága.

Benne tündérfiak és tündérleányok
Halált nem ismerve élnek boldogságnak;
Nem szükséges nekik sem étel, sem ital,
Élnek a szerelem édes csókjaival.

Nem sír ott a bánat, de a nagy örömtől
Gyakran a tündérek szeméből könny gördül;
Leszivárog a könny a föld mélységébe,
És ennek méhében gyémánt lesz belőle.

Szőke tündérlyányok sárga hajaikat
Szálanként keresztülhúzzák a föld alatt;
E szálakból válik az aranyak érce,
Kincsleső emberek nem kis örömére.

A tündérgyerekek ott szivárványt fonnak
Szemsugarából a tündérleányoknak;
Mikor a szivárványt jó hosszúra fonták,
Ékesítik vele a felhős ég boltját.

Van a tündéreknek virágnyszolyája,
Örömtől ittasan heverésznek rája;
Illatterhes szellők lanyha fuvallatja
Őket a nyszolyán álomba ringatja.

És amely világot álmaikban látnak,
Tündérország még csak árnya e világnak.
Ha a földi ember először lányt ölel,
Ennek az álomnak gyönyöre tölti el.

- c) Tündérország leírásában két anyag és egy természeti jelenség eredetének magyarázatát is megtalálhatod. Keresd meg és saját szavaiddal foglald össze ezt a három eredetmagyarázatot!

d) Írj féloldalas fogalmazást arról, hogy miért (nem) szeretnél Tündérországbban élni!

3. Erich Kästner regényének címe *Május 35*. Írjatok egy mondatot arról, hogy e cím alapján milyenek képzelitek a könyvet, miről fog szólni!

4. Olvassátok el Erich Kästner regényének következő részletét!

ERICH KÄSTNER: MÁJUS 35

(részlet)

Magas deszkakerítés előtt álltak. A deszkakerítésen tábla lógott. És a táblán ezt olvasták:

Itt kezdődik Eldorádó.
Belépti díj nincs!
Gyerekek a felét fizetik!

Ringelhuth bácsi óvatosan lecsúszott a lóról, mustrálgatta a táblát és a kerítést, végül felkiáltott:

- Itt valami nincs rendben.
- Hogyhogy? – kérdezte a ló.

– A kerítésen nincs bejárat – mondta a nagybácsi, s íme, a többiek is látták, hogy nem látnak ajtót. Konrád felállt Negro Caballo hátára, belekapaszkodott a kerítésbe, és fel akart húzódkodni. De Ringelhuth elkapta a fiú lábát. – Rettentő nagy szamar vagy, fiam – sutogta. – Csakugyan azt hiszed, hogy Eldorádóba be lehet mászni? Odabent a világ leglustább emberei élnek. Azok csak nem fognak mászni?

De a fiú nem tágitott. Belekapaszkodott a kerítésbe, és lassan felhúzódkodott.

– Mindjárt belátok – nyögte elragadtatva. Ekkor azonban a túlsó oldalról váratlanul hatalmas kéz bukkant fel, és akkora nyaklevest kent le Konrádnak, hogy nyomban eleresztette a kerítést, a fűbe zuhant a ló mellé, s tenyerét az arcára tapasztotta.

– Most megkaptad a magadét – szólalt meg a bácsi. – Nem kell mindenáron mászni, csak azért, mert tudsz mászni. – Intett, hogy hallgassanak, a fának támaszkodott, és kiabálva folytatta: – Ha azok a fickók odaát azt képzelik, hogy majd mászni fogunk, hát alaposan tévednek. Inkább kint maradunk. – Aztán szívet szaggatóan ásított egyet, és bosszúsan hozzátette: – Legjobb lesz, ha alszunk egy nagyot.

Alighogy befejezte, a kerítésen ajtó nyílt, holott eddig nem is volt rajta ajtó. És egy hang ezt kiáltotta:

– Tessék bejönni!

Beléptek az ajtón. Az első, amit láttak, egy irdatlan nagy ágy volt. Az ágyban kövér ember hevert, és ezt dörmögte:

– Én vagyok a kapus. Mit parancsolnak?

– A Csendes-óceánhoz igyekszünk – felelte a bácsi.

– Csak mindig egyenesen előre – felelte a kapus, hátat fordított látogatóinak, és horkolni kezdett, ahogy csak bírt.

– Reméljük, hogy a horkolás nem erőlteti meg túlságosan – jegyezte meg a bácsi. De a kövér már az igazak álmát aludta, vagy lusta volt válaszolni.

Konrád szemügyre vette a vidéket. Nyilván gyümölcsöskert volt.

– Nézd csak, bácsikám! – lelkenedett a fiú. – Itt a cseresznye, az alma, a körte és a szilva egy fán terem!

– Így kényelmesebb – mondta rá a bácsi.

De a lónak még mindig nemigen tetszett Eldorádó.

– Amíg a gyümölcsöt szedni is kell, addig nem is vagyok olyan nagyon oda az egészségtől – jegyezte meg.

Konrád, aki közelebről szemügyre vette az egyik négygyümölcsű fát, odaintette a bácsit és a lovat. És az, amit ott láttak, csakugyan nagyon kényelmes berendezés volt. A fatörzsön automata volt, fogantyúkkal és ilyen feliratokkal: Bal fogantyút egyszer meghúzni: 1 darab hámozott, felszeletelt alma – Bal fogantyút kétszer meghúzni: 1 adag vegyes befőtt – Jobb fogantyút egyszer meghúzni: 1 darab szilvás lepény tejszínhabbal.

– Óriási! – mondta a bácsi, és kétszer meghúzta a jobb oldali fogantyút. Erre csöngetés hallatszott, és a fából egy tányér cseresznyeíz csusszant ki. Nosza, mind a hárman nekiesetek a fának, és jóízűen falatoztak. A ló evett a legjobb étvággal. Két fát letarolt, és nem tudott betelni. Ringelhuth bácsinak már mehetnékje volt. De a ló odaszólt:

– Csak menjenek előre, mindjárt megyek én is.

És így mendegélt Konrád meg a bácsikája, egyre beljebb Eldorádóba, mindig egyenes irányban. Néha tyúkok szaladtak keresztül az úton kotkodácsolva. Csillogó kis sütőtepsit húztak maguk után. És ha embert láttak közeledni, megálltak, és gyorsan tükörtojást tojtak sonkával vagy rántottát spárgakörítéssel. Konrád elutasítóan intett nekik. Már nagyon jóllakott. Erre a tyúkok eltűntek a bokrokban, magukkal vonszolva a tepsijüket.

– Úgy látszik, itt egyáltalán nincsenek emberek – szólalt meg a fiú.

– Bizonyosan vannak – vélekedett Ringelhuth. – Különben semmi értelme sem volna ennek a sok automatának.

a) Ki a regény három utazója, és hova igyekeznek?

.....

.....

.....

b) Mi Negro Caballo legfurcsább tulajdonsága, ki ő? Aki az egész regényt olvasta már, mondja el, hogy miből áll különös öltözéke!

.....

.....

c) Mi az első jel az imént olvasott szövegben arra, hogy itt nem komoly, hanem inkább humoros utópiát olvasunk? Mi fakaszt nevetésre vagy derít mosolyra, illetve szakszerű-komolykodó megfogalmazásban: mi az első forrása a komikumnak?

.....

.....

.....

e) Van Eldorádó növényvilágának olyan sajátossága, amelyet az elbeszélő egyenesen a Bibliából, az Édenkertből, azaz a földi Paradicsomból kölcsönzött. Mi lehet az?

.....

.....

5. Az eddigiek alapján milyenek képzelitek Eldorádó lakóit?

Milyen a külsejük? Hol laknak? Hogyan táplálkoznak? Mivel foglalkoznak? Hogyan teremtenek kapcsolatot egy mással? Hogyan mozognak, közlekednek országukban?

ELDORÁDÓ LAKÓI	JELLEMZŐK
MILYEN A KÜLSEJÜK?	
HOL LAKNAK?	
HOGYAN TÁPLÁLKOZNAK?	
MIVEL FOGLALKOZNAK?	
HOGYAN TEREMTE-NEK KAPCSOLATOT EGYMÁSSAL?	
HOGYAN MOZOGNAK ORSZÁGUKBAN?	

- a) Olvasd tovább a részletet!
- b) Milyen emberi tulajdonság eltúlzására épül ez a humoros utópia?
- c) Keress példát a túlzásokra!
- d) Milyen emberi vágy ölt testet ebben a világban? Mit utálnak ezek az emberek? Milyen világban élhet az, aki az eszményi világot így képzelel el?

[...]

A bácsinak igaza volt. Az egyik útkanyarulatnál házakra bukkantak. Kerek házak voltak, és lovak voltak eléjük fogva. Így a lakók egész nap ágyban maradhattak, és mégis mindenhová eljuthattak. A hálószobák ablakaira hangszórók voltak szerelve. Ha két eldorádói beszélgetni akart egymással, házaikat egymás mellé húzatták, és a hangszórón át beszélgettek.

Konrád rámutatott két ilyen házra. A bácsi és az unokaöccse lábujjhegyen közelebb lopakodtak, és az egyik hangszóróból álomittas hangot hallottak.

- Kedves elnök úr – mondta az egyik hangszóró –, tulajdonképpen milyen idő is van ma?
- Sejtelmem sincs róla – felelte a másik hangszóró. – Tíz napja ki se mozdultam az ágyból.
- Hát legalább az ablakon kikukkanthatna – dörmögte az előbbi –, ha egyszer ön az államfőnk!
- Miért nem kukkant ki ön, kedves Hannemann úr?
- Tegnapelőtt óta arccal a falnak fordulva fekszem, és lusta vagyok megfordulni.
- Ugyanígy vagyok magam is, kedves Hannemann úr!
- Hja, elnök uram, így alighanem le kell mondanunk az időjárás-jelentésről.
- Magam is azt hiszem, kedvesem. Vizontlátásra. Szép álmokat!

– Hasonlóképpen, elnök uram, pá, pá!

A két hangszóró nagyot ásított. Aztán a házak megint elgurultak egymás mellől.

– Tapasztaljuk csak meg ezt az elnököt – javasolta Ringelhuth.

És nyomon követték a lassan tovaguruló elnöki palotát. Mikor aztán befordult egy automatafa-erdőbe, és megállt, kíváncsian bekukkantottak a hálószoza ablakán.

– Tyű, de kövér fickó! – suttogta a bácsi.

– Uraim – kiáltott fel Konrád –, hisz ez a kövér Seidelbast!

– Hát honnan ismered te Eldorádó elnökét?

– A kövér Seidelbast a mi iskolánkban tizenegyszer bukott meg, olyan lusta volt – magyarázta a fiú. – Aztán harmadikos korában megnősült, és elköltözött a városból. Úgy hírlett, hogy gazdálkodni fog. Sejtelmünk sem volt róla, hogy Eldorádó elnöke lett. – Most Konrád megkopogtatta az ablakot, és bekiáltott: – Seidelbast!

Az elnök úgy dagadozott az ágyban, mint valami felfújtt léggömb; dühösen hánykolódott, és barátságtalanul dörmögte:

– No, mi az?

– Nem ismered meg már? – kérdezte a fiú.

Seidelbast felnyitotta apró szemeit, amelyek szinte eltűntek kövér arcában, nagy nehezen elmosolyodott, és ezt kérdezte:

– Hát te mit keresel itt, Konrád?

Ringelhuth bácsi megemelte a kalapját, elmondta, hogy ő a nagybácsi, itt csak átutazóban vannak, és a Csendes-óceánhoz igyekeznek.

– Elviszlek benneteket a határig – mondta Seidelbast elnök. – Csak előbb eszem egy falatot. Egy pillanatra, uraim! – Benyúlt az éjjeliszekrényébe, és gyógyszeres dobozt vett ki belőle. – Előbb néhány ínycsiklandozó előételt – sóhajtott, fehér pirulát vett a szájába, és megnyomott egy gombot. A szemközti falon nyomban színes kép jelent meg, amely olajos szardíniát és kaszinótojást meg ökörszájsalátát ábrázolt.

– No most finom, ropogós libapecsenyét – szólalt meg az elnök, bevett egy rózsaszín pirulát, és megint megnyomott egy gombot. A fehér falon most pompás libapecsenye jelent meg, sült almával és uborkasalátával. – No és a tetejébe egy kis fagyaltot és gyümölcsöt – mondta Seidelbast, bevett egy sárga pirulát, és megnyomta a harmadik gombot. A falon remek adag fagyalt jelent meg, felébe vágott őszibarackkal a tetején. Konrádnak szinte kicsordult a nyála.

– De miért eszik pirulákat? – kérdezte a bácsi. Mint gyógyszerészt ez érdekelte elsősorban.

– Mert máskülönben az evés nagyon megerőltető – felelte az elnök. – Fényképekkel támogatott pirulák alakjában éppen úgy ízlik, és sokkal kevésbé fárasztó.

Miközben a két idegen tátott szájjal csodálkozott, Seidelbast kigurult az ágyból. Mindössze egy úszónadrág volt rajta; a többi ruhadarab: a gallér, a nyakkendő, a kabát, a nadrág, az ing, a harisnya, a cipő csak úgy rá volt festve a bőrére.

– Saját találmányom! Ugye, kitűnő? – kérdezte. – A folytonos öltözködés, vetkőzés főleg idő- és erőpazarlás. – Nyögött és sóhajtozott, és kikacsázott a szobából. Jó sok

Voltaire *Candide* című utaztató regényében, mely kalandok sorában az adott világgal való feltétlen meglegedés bölcseleti tételét gúnyolja ki, a könyv címszereplője, a beszélő nevet (*Candide* = „jámbor”) viselő hős szintén eljut egy Eldorádó nevű országba.

6. A regény 1759-ben keletkezett, és létező földrajzi helyszíneken játszódik.

Mit gondolsz, hol lehet akkor Eldorádó, magyarul az arany országa, az aranyország?

- a) Mit jelent a jámbor szó? Milyen a jámbor ember? Hozz rokon értelmű szavakat vagy alkalmazz körülírást! Csoportod egy tagja keresse ki és ismertesse a szó jelentését a *Magyar értelmező kéziszótár* alapján!
- b) A csoport egy másik tagja olvassa el a *Világirodalmi Enciklopédia* Voltaire-ről szóló szócikkének életrajzi tájékoztatást nyújtó első részét, és ismertesse a többiekkel, amit fontosnak tart belőle! Az ismeretlen, nehezen érthető kifejezéseket írja ki számotokra, s ti is másoljátok be füzetetekbe mind az általa kiemelt lényegeset, mind a még magyarázatra váró, de fontosnak tűnő kifejezéseket!

7. Olvassátok el az alábbi, hat részre tagolt szöveget!

- a) Alaposabb feldolgozásra minden csoport csak egy-két részletet kap: annak kettéosztott naplóját kell elkészítenie. De a többiek szövegrészeit is olvassátok el most! Az osztályszintű közös megbeszélés során pedig az ő naplójukat is vegyétek majd át. A kettéosztott napló ezen kérdezéssel kombinált változatára példát láthattok az I. szövegrész után!

VOLTAIRE: CANDIDE

(részlet)

(I.) Pár mérföldet eveztek, hol virágzó, hol sivatagos, hol sima, hol meredek partok között. A folyó egyre szélesebb lett; végül is egy iszonyatos sziklaívbe torkollott, mely szinte az égig emelkedett. A mi vakmerő utasaink bizony átengedték magukat e sziklatorok habjainak. Az itt összeszűkülő folyó szörnyű robajjal és sebességgel ragadta őket túl a sziklaíven. Huszonnégy óra leteltével újra napvilágot láttak; de csónakjuk összetört, ahogy a szirtekhez ütődött; szikláról sziklára vánszorogtak legalább egy mérföld hosszat; végül is roppant horizont bontakozott ki előttük, égbe nyúló hegyekkel körös-körül. Jól megművelt vidéket láttak, egyformán üdítőt a szemnek s gyümölcsözőt a szervezetnek; a hasznosság mindenütt keveredett a kellemetességgel; az utak telistele voltak, jobban mondván csak úgy ragyogtak vakító anyagból készült és szép formájú kocsikkal; mindegyikben szebbnél szebb hölgyek és férfiak ültek, s mindegyiket hatalmas, piros juhok húzták gyorsan, gyorsabban, mint a legsebesebb andalúziai, tetuani s méquinezi paripák.

– No – mondta Candide –, ha jól látom, ez az ország többet ér Vesztfáliánál.

Példa a kettéosztott kérdező naplóra:

I. SZAVAK, KÉPEK, ÁLLÍTÁSOK, ESEMÉNYEK, AMELYEK MEGRAGADTÁK A FIGYELMEMET	A KIEMELT KÉPEKRE, SZAVAKRA, ÉRDEKESSÉGEKRE VONATKOZÓ KÉRDÉSEK
„vakmerő utasaink”	Kik utaznak, ki kíséri Candide-ot?
„huszonnégy óra elteltével újra napvilágot láttak”	Hogy utaztak ez alatt a 24 óra alatt? Miért fontos az út hosszúságának és nehézségének a hangsúlyozása?
a sziklaív „szinte az égig emelkedett”	Hol terül el ez az ország?
„csak úgy ragyogtak a vakító anyagból készült kocsik”	Vajon miből készülhettek az itteni kocsik?
„szebbnél szebb hölgyek és férfiak”	Mitől voltak olyan szépek itt az emberek?
„piros juhok”	Mit fejezhet ki, hogy ebben az országban a kocsikat éppen piros juhok húzzák?

„legsebesebb andalúziai, tetuani s méquinezi paripák”	Milyen paripák ezek, mennyit fontos tudni vagy feltételezni róluk a szöveg megértéséhez?
„– No – mondta Candide –, ha jól látom, ez az ország többet ér Vesztfáliánál.”	Vajon miért épp Vesztfáliához hasonlítja Candide az éppen meglátott országot?

A) Olvassátok el először a II., majd a III. szövegrészt! Készítsetek mindkettőhöz kettéosztott naplót!

(II.) Mindjárt az első falunál megállapodtak és megpihentek. A falu szélén néhány gyerek, aranybrokát rongyokban, holmi kavicsokkal játszadozott; a mi másik világból idetévedt utasaink azzal mulattak, hogy nézték őket; kavicsaik igen széles, kerek formájú kövek voltak, sárgák, zöldek, pirosak s igen erős fényűek. Az utasoknak kedvük támadt rá, hogy pár darabot felszedjenek; s az egyik lám arany volt, a másik rubin, a harmadik smaragd, s a legkisebb is beillett volna a mongol császár legszebb tróndíszének.

– Ezek a gyerekek – így Cacambo – biztosan királyi hercegek, és csak azért játszhatnak ilyen drága kavicsokkal.

De a falusi tanító épp akkor jött közéjük, hogy visszahajtsa őket az iskolába.

– No lám – mondta rá Candide –, a királyi ház nevelője.

A kis koldusok azonnal abbahagyták a játékot, s a földön hagyták a kavicsokat, valamint előbbi játékszereiket. Candide mindannyit felszedte, rohant velük a nevelőhöz, s alázatosan átnyújtotta őket, jelekkel adva értésére, hogy a királyi felségek ott felejtették a földön az aranyakat és az ékköveket. A falusi tanító nevetve csapta őket földhöz, csodálkozva nézett bele Candide arcába egy pillanatra, aztán folytatta az útját.

Az utasok tovább is szedegették az aranyat, a rubinokat és a smaragdokat.

– Hol vagyunk? – kiáltott fel Candide. – Úgy látszik, hogy a királyfik itt igen jó nevelést kapnak, mivel arra tanítják őket, hogy vessék meg az aranyat és az ékköveket.

II. SZAVAK, KÉPEK, ÁLLÍTÁSOK, ESEMÉNYEK, AMELYEK MEGRAGADTÁK A FIGYELMEMET	A KIEMELT KÉPEKRE, SZAVAKRA, ÉRDEKESSÉGEKRE VONATKOZÓ KÉRDÉSEK

(III.) Cacambo éppúgy bámult, mint Candide. Végre közelebb kerültek a falu első házához; olyan volt a formája, mint egy európai palotái. Egész tömeg sürgött-forgott az ajtónál és benn a házban; belülről szép muzsika hallatszott, s élvezetes konyhaszag áradt széjjel. Cacambo odalopódzott a bejárás közelébe, s hallotta, perui nyelven beszélnek; ez volt az ő anyanyelve; mert hisz ugye mindenki tudja, hogy Cacambo Tucumánban, egy olyan faluban született, ahol csak ezt a nyelvet ismerik.

– Majd a tolmácsa leszek – vetette oda Candide-nak –, menjünk csak be, ez itt a kocsmá.

A fogadóból máris két lány s két legény jött feléjük, aranyos posztóba öltözve s hajukban szalagokkal, s biztatták őket, üljenek le mindnyájuk közös asztalához. Négyféle levest szolgáltak fel, mindegyikben két papagájjal; egy jól megfőtt s legalább kétszáz fontos kondorkeselyűt; két jóízű sült majmot; háromszáz kolibrít egy tálon s hatszáz aprómadarat egy másikon; aztán remek pörkölteket s páratlan ízű süteményeket; s mindezt csupa szebbnél szebb, áttetsző kristályedényben. A felszolgálók többféle cukornádlé-itallal kedveskedtek.

A vendégek legtöbbszörre kalmárok és fuvarosok voltak, mind roppantul udvariasak, s Cacambohoz csupa finom s tapintatos kérdést intéztek; viszont az ő kérdéseire mindig kielégítően feleltek.

A vacsora végeztével Cacambo és Candide azt hitte, hogy bőségesen kifizette vendéglői tartozását, mikor a talált aranyak közül két darabot az asztalon hagyott; a fogadósék azt se tudták, hova legyenek a nevetéstől, és sokáig egyre csak a fájós oldalukat tapogatták. Végre mégis magukhoz tértek.

– Uraim – szólt a fogadós –, látom, mindketten idegenek, s mi nem szoktuk meg, hogy idegeneket lássunk. Bocsássanak meg, hogy nevettünk, mikor ebéd fejében az országút kavicsait kínálták fel fizetségül. Biztosan nincs idevaló pénzük, de hát nincs is rá szükség, anélkül is ehetnek nálunk. Minden fogadót a kormány fizet, mindannyit a kereskedelem kényelmére szervezték. Itt bizony rosszul étkeztek, mert ez csak afféle szegény falu; viszont bárhol rangjukhoz méltó fogadásban lesz majd részük.

Cacambo elmondta Candide-nak mindazt, amit a vendéglős mondott, s Candide éppoly bámulattal és kábultan hallgatta, mint ahogy Cacambo tolmácsolta.

Micsoda ország – mondták mindketten –, sehol sem ismerik a földön, és az egész természet oly különböző itt a miénktől! Biztosan ez lesz az az ország, ahol minden a lehető legjobb; mert hát, mondjanak akármit, ilyennek is kell léteznie. S beszélhetett Pangloss mester, azért sokszor láttam én is, milyen rossz minden Vesztfáliában¹. [...]

1 Vesztfália tartomány Németországban hajdanában önálló hercegség volt

III. SZAVAK, KÉPEK, ÁLLÍTÁSOK, ESEMÉNYEK, AMELYEK MEGRAGADTÁK A FIGYELMEMET	A KIEMELT KÉPEKRE, SZAVAKRA, ÉRDEKESSÉGEKRE VONATKOZÓ KÉRDÉSEK

B) Olvassátok el a IV. szövegrészt! Készítsetek kettéosztott naplót!

(IV.) Az aggastyán a két idegent kolibritollal párnázott díványfélén fogadta, s gyémántkupába öntetett különböző italokat; utána pedig ily szavakkal elégítette ki a kíváncsiságukat:

– Százhetvenkét éves vagyok, s boldogult apámtól tudom, aki lovázmester volt a királynál, mily különös forradalmakon esett át Peru az ő életében. Ez a királyság, ahol vagyunk, az inkák ősi hazája; elhagyták nagy oktanul, hogy meghódítsák a világ egy részét, míg aztán ők nem pusztultak el a spanyolok kezétől. Sokkal okosabbak voltak családjuk ama hercegei, akik szülőföldjükön maradtak: ők rendezték aztán el a nemzet beleegyezésével, hogy soha egy lakos sem hagyhatja el a mi kis országunkat; ily módon őrizzük meg ártatlanságunkat és boldogságunkat. A spanyolok hallottak harangozni valamit az országunkról, s elnevezték Eldorádónak; sőt akadt egy angol lovas, Sir Raleigh-nak nevezték, aki ezelőtt száz évvel a közelünkbe is eljutott; de mivel csupa szakadék és áthághatatlan szikla közt élünk, eddig még nem volt semmi bajunk az európai nemzetek mohóságával, bár ők, nem tudom, miért, bolondulnak a mi földünk saráért és kavicsáért, s megölnének bennünket mind, csak hogy a java az övék legyen.

A társalgás jó sokáig tartott; szólt a kormányformákról, az erkölcsökről, az asszonyokról, a különböző művészetekről és a nyilvános mulatságokról. Végül Candide, aki még mindig szerette a metafizikát, megkérdezte Cacambóval, van-e vallása az országnak.

Az öreg kissé elpirult.

– Micsoda? – mondta. – Hogy kétkelhetsz benne? Hálátlanoknak tartasz bennünket? Cacambo szerényen megkérdezte, milyen az eldorádóiak vallása. Az öreg megint elpirult.

– Micsoda beszéd! – mondotta. – Hogy lehetne kétféle vallás? A mi vallásunk mindenki vallása; imádjuk istent este-reggel.

– Csak egy istent imádtok? – kérdezte megint Cacambo, aki tovább is tolmácsul szolgált Candide kételyeinek.

– Természetesen – mondta az öreg –, mert hisz nincs kettő, se három, se négy. Bevallom, hogy annak a ti világotoknak az utazói igen furcsa kérdéseket intéznek az emberhez.

De Candide csak tovább is faggatta a jó öreget; azt is szeretete volna tudni, mint imádkoznak Eldorádóban.

– Mi nem imádkozunk – mondta a bölcs és tiszteletre méltó aggastyán –, hiszen nincs mit kérnünk tőle; mindent megadott, ami csak kell; ezért inkább szüntelenül köszönetet mondunk néki.

Candide olyan kíváncsi volt, hogy papokat is akart látni; kérdezte, hogy hol vannak. A jó öreg mosolygott:

– Barátaim – felelte –, mi mindnyájan papok vagyunk; a király s minden családfő hálaadó éneket zeng minden reggel, ünnepélyesen; s legalább öt- vagy hatezer muzsikus kíséri őket.

– Micsoda? Hát itt nincsenek disputáló, tanító, kormányzó s cselszövő szerzetesek, akik meg is égetik a velük ellenkező hitűeket?

– De hisz akkor örültek volnának – felelte az aggastyán –, itt mindnyájan egy hiten vagyunk, s nem értem, hogy mit akartok mondani a szerzetesekkel.

Candide egészen belekábult ebbe a bölcs beszédbe, s magában így elmélkedett: „Milyen más ez, mint Vesztfália és a báró úr kastélya; hogyha Pangloss barátunk láthatta volna Eldorádót, biztosan nem mondta volna, hogy a thunder-ten-tronckhi kastély a föld legeslegszébb kastélya; egy szó, mint száz, nem árt az utazás.”

IV. SZAVAK, KÉPEK, ÁLLÍTÁSOK, ESEMÉNYEK, AMELYEK MEGRAGADTÁK A FIGYELMEMET	A KIEMELT KÉPEKRE, SZAVAKRA, ÉRDEKESSÉGEKRE VONATKOZÓ KÉRDÉSEK

C) Olvassátok el először az V., majd a VI. szövegrészt! Készítsetek mindkettőhöz kettéosztott naplót!

(V.) E hosszú-hosszú társalgás után a jó öreg hat juhot fogatott be egy hintóba; sőt tizenkét szolgát is adott a mi utasaink mellé, hogy elkísérjék őket az udvarig. [...]

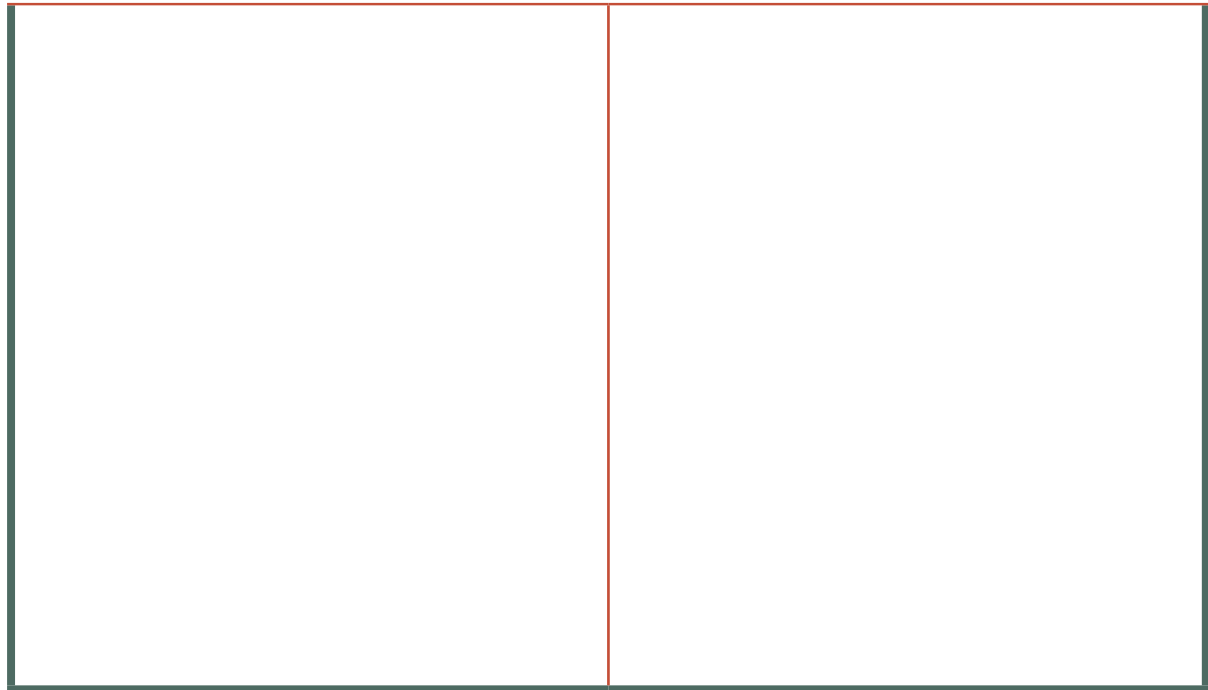
Húsz gyönyörű testőrlány fogadta Candide-ot és Cacambót, amikor kiszálltak a hintóból; először is fürdőbe kísérték mind a kettejtiket, s kolibripihéből készült köntösökbe burkolták őket; aztán az első udvarnokok és az első udvarhölgyek bevezették őket a királyi fogadóterembe, két sor között, régi szokás szerint, mindegyik sorban ezer muzsikussal. Mikor a trónterembe léptek, Cacambo megkérdezte egy udvarnoktól, hogyan kell, azaz hogyan illik üdvözölni őfelségét? Térdre kell-e ereszkedni vagy pedig hasra vágódni? A kezét a fejére vagy a fenekére kell-e rakni? Nem illik-e megnyalni a trónterem padlójának porát? Egyszóval, hát miben áll ennek a köszöntésnek a csínja-bínja?

– A szokás – így az udvarnok – csak azt kívánja, hogy megöleljük, aztán pedig jobbról-balról megcsókoljuk a királyt. – Amire Candide és Cacambo őfelsége nyakába ugrott, aki szintén elragadó kedvességgel fogadta őket, sőt azonnal vacsorára marasztalta mindkettőjüket. Addig is bemutatták nekik Eldorádó fővárosát, az égbe nyúló középületeket, a sok ezer oszloppal ékesített piactereket, a tiszta vizű, rózsavizes és cukornádleves forrásokat, amelyek állandóan folynak a nyilvános tereken, míg a terek kövezete szegfűhöz és fahéjhoz hasonló illatokat áraszt. Candide szerette volna látni a törvényszéki palotát és a legfelsőbb bíróságot; mire azt a választ kapta, hogy olyan nincs, mert itt nem pereskednek. Kérdezte, vannak-e börtönök, s azt felelték neki, hogy nincsenek. Ami legjobban meglepte, s amiben leginkább gyönyörködött, az a tudományoknak szentelt palota látványa volt: látott egy óriás, kétezer lépés hosszú termet telis-tele matematikai és fizikai műszerekkel.

Miután így délután befutották a város egy ezredrészét, megint visszavezették őket a királyi palotába. Candide a király őfelsége, Cacambo és több hölgy között ült. A vacsora tüneményes volt, s őfelsége szelleme vakítóan szikrázott. [...]

V. SZAVAK, KÉPEK, ÁLLÍTÁSOK, ESEMÉNYEK, AMELYEK MEGRAGADTÁK A FIGYELMEMET

A KIEMELT KÉPEKRE, SZAVAKRA, ÉRDEKESSÉGEKRE VONATKOZÓ KÉRDÉSEK

(VI.) Egy hónapot töltöttek ebben a vendégszerető palotában. Candide azért nem győzte mondogatni Cacambónak:

– Hiszen igaz, belátom, az a kastély, ahol születtem, messze elmarad e mögött az ország mögött, ahol most vagyunk, de mi haszna, ha nincs itt Kunigunda, s neked meg biztosan valahol Európában van kedvesed. Ha itt maradunk, tovább is csak úgy élünk, mint a többiek, viszont, hogyha visszatérünk a mi régi világunkba, s ha csak tizenkét juhot rakunk meg eldorádói kavicsokkal, gazdagabbak leszünk, mint minden király együttvéve, nem kell félnünk az inkvizítoroktól, s könnyen visszahódíthatjuk Kunigunda kisasszonyt.

Tetszett a beszéd Cacambónak; úgy szeretünk szaladgálni, hencegni az otthonvalók közt, dicsekedni azzal, amit utazásaink közben látunk, hogy ez a két boldog ember elhatározta, többé nem lesz az, és mielőbb búcsút mond a királynak és Eldorádónak.

– Vigyázzatok, bolondul cselekesztek – mondta nekik a király –, tudom, nem sokat ér az országom; de ha az ember valahol már túrhetően érzi magát, akkor ott kell maradni. Igaz, nincs jogom erővel visszatartani két idegent, mivel ilyen zsarnokság nincs a mi erkölcsünkben, sem pedig a törvényeinkben; mindenki szabad; mehettek, amikor csak akartok, viszont nehéz ám a távozás. Igaz, hogy valami csoda révén idejutottatok a sebes folyón, de arra, a sziklaívek közt, nehéz, sőt lehetetlen a visszatérés. Királyságom határhegyei tízezer láb magasak, s egyenes mind, mint a bástyafal: szélességben mindegyik legalább tíz mérföldre terjed; s csak a szakadékokon át lehet valahogy átkelni rajtuk. De azért, ha mindenáron itt akartok hagyni bennünket, megkérem gépészeimet, csináltassanak egy olyan gépet, amely kellő kényelemmel juttasson át benneteket a határon. Ha aztán egyszer elértek a hegyek túlsó lejtőjéig, senki sem kísérhet el benneteket; alattvalóim megfogadták, hogy sose hagyják el hazájukat, és sokkal több eszük van, semhogy megszegjék fogadalmukat! Egyébként kérjétek tőlem bármit, amit szemetek-szátok megkíván.

VI. SZAVAK, KÉPEK, ÁLLÍTÁSOK, ESEMÉNYEK, AMELYEK MEGRAGADTÁK A FIGYELMEMET	A KIEMELT KÉPEKRE, SZAVAKRA, ÉRDEKESSÉGEKRE VONATKOZÓ KÉRDÉSEK

8. A csoportok szóvivőinek kérdései alapján beszéljétek meg az olvasott részteket, és válaszoljatok a kérdésekre!

- a) Hol helyezkedik el ez az Eldorádó?
- b) Mit tudunk meg az ország történetéről, létrejöttének körülményeiről és fennmaradásának feltételéről?
- c) Mi minden (minek a hiánya és minek a megléte) jellemzi Eldorádót, Voltaire utópiáját?
- d) Mit tudunk meg Vesztfáliáról, tágabban Candide és Voltaire Európájáról Eldorádó alapján? A korabeli Európára mi minden jellemző, aminek Eldorádó a fonákja, ellentéte, visszája?
- e) Az utolsó feldolgozott szövegrész alapján mi készíti Candide-ot, a róla elnevezett regény címszereplőjét állandó utazásra, s mi arra, hogy Eldorádót, ezt a kellemes utópiát elhagyja?

||| Eldorádó jellegzetesen a felvilágosodás kora (a XVIII. század, az 1700-as évek) gondolkodói mozgalmának az utópiája. Voltaire Eldorádójában ugyanis nemcsak a gazdagság miatt jó élni, hanem a börtönök hiánya, a tudomány és a személyes szabadság

tisztelete miatt is. A felvilágosodás fogalmáról egyelőre két dolgot érdemes megjegyezni.

1. A felvilágosodás hitt az észnek, a műveltségnek, a tudományoknak a társadalmat jobbitó, igazságossá tévő hatalmában. A mozgalom szerint az ész világossága áll szemben a babona és a vakhit sötéttségével.
2. A felvilágosodás elvetette a más meggyőződésűekkel szembeni (vallási) türelmetlenséget és a más meggyőződésűeket üldöző vakhitet, azaz a fanatizmust, illetve az egyházak túlzott világi hatalmát.

Május 35 – újra

A XVII. század utópiájától térjünk vissza a XX. század egyik kedves, általatok részben már megismert utópiasorozatához, Erich Kästner *Május 35*-éhez. Az ottani Eldorádó után Konrád nagybátyja, Ringelhuth bácsi, a gyógyszerész és Negro Caballo, a beszélő fekete ló a Csendes-óceánhoz vezető útjukon előbb a „Dicső Múlthoz” címzett várban találkozik a történelem hőseivel és hadvezéreivel, majd a Fordított világban tesznek látogatást, ahol a gyerekek a felnőttek, és a felnőttek járnak iskolába.

9. A *Május 35* megfelelő fejezetének elolvasása után írd egyoldalas fogalmazást egy olyan világról, ahol a gyerekek járnak munkába, hivatalba, és a felnőtteket nevelik az iskolában.

Mégpedig úgy, hogy nevelő célzattal azokkal a nevelési hibákkal szembesítik őket, amelyeket a való világban gyermekeikkel szemben elkövettek. A feladat megkönnyítésére idézünk egy részletet a fejezetből, illetve felsorolunk néhány „nevelést igénylő” szülői magatartást.

ERICH KÄSTNER: MÁJUS 35

(részlet a *Fordított világ* című fejezetből)

– Bocsánat! – szólt közbe a ló. – Tulajdonképpen mi ez a ti fordított világotok? Ámbár nem estem a fejem lágyára, mégsem értem egészen.

Babette megállt.

– Ez úgy van – mondta –, hogy tudvalevőleg nemcsak derék szülők, hanem nagyon gonosz szülők is vannak. Éppen úgy, mint ahogy nemcsak jó gyerekek vannak, hanem szörnyű neveletlenek is.

– Tényleg – jegyezte meg Konrád, és bólintott.

– Ha már most ezek a gonosz szülők egyáltalán nem akarnak megváltozni, és ha a gyerekeiket igazságtalanul megbüntetik vagy éppen kínozzák – mert ilyesmi is előfordul –, akkor behozzák ide, és megneveljük őket. Ez aztán legtöbbször segít.

A ló megvakarta patájával a fejét, és megkérdezte, hogyan nevelik az ilyen szülőket.

Babette nagyot lélegzett, és így folytatta:

– Nálunk ez az elv: szemet szemért, fogat fogért. Nem szép ugyan, de szükséges. Itt van például nálunk Waffelbruch² úr.

– Hiszen ez a bácsim háziura! – kiáltott fel Konrád. – De hát nemrégén még otthon volt! Nincs még egy órája, hogy a ló egy virágcserepet ejtett a fejére! – A ló hátrahúzta a felső ajkát, és hangtalanul nevetett.

– Mi mindnyájan egyidejűleg itt is vagyunk meg otthon is! – magyarázta Babette. – Ennek a Waffelbruchnak van egy fia: Arthur Waffelbruch. Ezt a fiút az apja esténként órák hosszat kint tartja az erkélyen, különösen akkor, ha esik. És tudjátok-e, miért? Csak azért, mert rosszul számol. Pedig úgy igyekeznek! Hát ott álldogál Arthur az erkélyen, és fél és bőg és fázik, és egyre sápadtabb és betegesebb. És ijedtében most már egyáltalán nem tud számolni.

– Az öreg rögtön nem tetszett nekem – dörmögte a ló. – Még néhány virágcserepet a fejére kellett volna ejtenem.

– Itt tehát az apát állítjuk ki az erkélyre – folytatta Babette. – Olyankor, mikor üvölt a szél. És ezt mindaddig csináljuk, amíg meg nem érti, mennyire kínozza a fiát. Csitt!

Hallgatóztak.

– Nem hallotok semmit? – kérdezte Babette.

– Valaki sír és szitkozódik. De jó messzire lehet – mondta Konrád.

– Ez az öreg Waffelbruch – suttozta Babette. – Nem telik bele három nap, és – remélem – megpuhul. Amikor magától megígéri, hogy a kis Arthurt nem fogja többé kínozni, akkor mint gyógyultat elbocsátjuk.

– Ahá, hát így van – mondta a ló. – De hát miért vagy itt te?

Babette zavarba jött. Végre megszólalt:

– Az anyám miatt. Az utóbbi időben egyáltalán nem törődött velem. Reggel nem kaptam reggelit, mert még aludt. Délben nem kaptam ebédet, mert nem volt otthon. És este, mikor lefeküdtem, még mindig nem volt otthon. Ekkor az iskolaorvos levelet írt neki. Az anyám tűzbe dobta a levelet.

– És most?

– Most itt iskolába jár, és nekem egy csöppet sem szabad törődnöm vele. Csak néha be kell mennem hozzá a szobájába, és úgy kell tennem, mintha észre se venném. És ha azt mondja, hogy éhes, úgy kell tennem, mintha nem hallanám, és megint ki kell mennem, és énekelnem kell a folyosón. – Babette-nek könny szökött a szemébe. – Úgy sajnálom – suttozta a kislány. – Már öt kilót fogyott. És néha szendvicset teszek az éjjeliszekrényére, pedig tilos. – Babette zokogott, és az orrát törülgette.

– Ne bőgj – mondta Konrád. – Ő sem bőgött, mikor te éhes voltál.

a) Mi a fő nevelési elv a Fordított világban?

2 ejtsd: váffelbruch

10. A fordított világból Konradék Elektropolisba jutnak. Olvasd el a könyv ezen fejezetének következő részletét!

Padtársaddal gyűjtsétek össze, hogy Elektropolis technikai újdonságai közül a regény megírása óta eltelt hetven évben – némi módosulással – mi vált valósággá, és mi maradt utópia vagy sci-fi! Írjátok két oszlopba vizsgálódásotok eredményeit.

AMI MEGVALÓSULT (MI A MAI NEVE?)	AMI CSAK FANTÁZIA MARADT

Mikor felmentek a lépcsőn, és meglátták, hol vannak, a lélegzetük is elállt. Körülöttük csupa felhőkarcoló!

– Ejha! – szólalt meg végre a ló.

És Konrad elkezdte számlálni a legközelebbi épület emeleit. Negyvenhatig jutott, de akkor abba kellett hagynia, mert a ház többi részét felhő takarta. Az egyik felhőn ezt a vetített írást olvasták:

ELEKTROPOLIS
AUTOMATAVÁROS
VIGYÁZAT! MAGASFESZÜLTÉG!

A ló nyomban vissza akart fordulni, és azt tanácsolta, hogy hagyják a pokolba azt az átkozott Csendes-óceánt. De a bácsinak és unokaöccsének esze ágában sem volt ilyesmi, hanem átvágtak az előttük elterülő nagy téren, ahol száz meg száz autó nyüzsgött. Erre Negro Caballo is kénytelen-kelletlen utánuk baktatott.

– Úgy látszik, itt senki sem dolgozik – jegyezte meg a bácsi. – Mindenki autón urizál. Értitek ezt?

Konrád, aki kíváncsiságból odament az egyik kocsihoz, visszajött, és a fejét csóválta.

– Képzeljétek csak – mondta –, az autók maguktól mennek, sofőr és kormány nélkül. Egészen rejtélyes dolog ez. – Éppen fékezett egy kocsi, és megállt mellettük. Kedves, idős hölgy ült benne. Buzgón horgolt, és barátságosan megkérdezte:

– Ugyebár, önök külföldiek?

– Eltalálta – felelte a bácsi. – Meg tudná magyarázni nekünk, miért futnak itt az autók maguktól?

Az idős hölgy elmosolyodott.

– Nálunk az autókat távolból irányítják – magyarázta. – Az irányító eljárás egy elektromágneses térnek a rádióközponttal való ötletes összekapcsolásán alapul. Egészen egyszerű, ugye?

– Örültem egyszerű – hagyta rá a bácsi.

– Egyszerűen örület – morogta a ló.

Konrád bosszúsan felkiáltott:

– Pedig sofőr szerettem volna lenni!

Az idős hölgy letette a horgolást, és megkérdezte:

– Miért szeretnél sofőr lenni?

– Hát hogy pénzt keressek – felelte a fiú.

– És miért akarsz pénzt keresni? – faggatta az idős hölgy.

– Maga igazán furcsa – csattant fel Konrád. – Aki nem dolgozik, nem keres pénzt. És aki nem keres pénzt, annak éhen kell halnia.

– De hiszen ezek már régen elavult nézetek – jelentette ki az idős hölgy. – Itt, Elektropolisban csak élvezetből dolgozik az ember, vagy azért, hogy karcsú maradjon, vagy hogy valakit megajándékozzon, vagy hogy valamit tanuljon. Mert azt, ami nekünk a megélhetéshez kell, elejétől végig gépek csinálják, és a lakosok ingyen kapják.

Ringelhuth bácsi egy kicsit gondolkodott, aztán megszólalt:

– De hát az élelmiszereket csak termelni kell előbb, mielőtt a gyárak feldolgozzák? És talán a háziállatok sem nőnek úgy a földeken, mint a gyom?

– Ezt elintézik a város környékén a parasztjaink – felelte az idős hölgy. – De azoknak is kevés a kötelező munkájuk. Mert a földművelés is teljesen gépesítve van, a java munkát gépek végzik.

– És a parasztok ajándékba adják maguknak a háziállatokat és a gabonát? – kíváncsiskodott a ló.

– A parasztok a terményeik fejében mindent megkapnak, amire a megélhetéshez szükségük van – folytatta az idős hölgy. – Minden ember mindent megkaphat. Mert a föld és a gép tudvalevőleg többet termel, mint amennyire szükségünk van. Maguk ezt eddig nem tudták?

Ringelhuth bácsi kissé elszégyellte magát.

– Dehogynem tudtuk – felelte. – Nálunk mégis segítséget szenved a legtöbb ember.

– Hát ez mégiscsak hallatlan! – csattant fel az idős hölgy szigorúan. De aztán megint elmosolyodott, és így folytatta: – Na, most kikocsizom a mi mesterséges kertjeinkbe. Ott a fák és a virágok ózont lehelnek. Ez pedig nagyon egészséges. Viszontlátásra! – Megnyomott egy gombot, odahajolt a szócső fölé, és belekiáltott: – A mesterséges parkba. A vendéglőben akarok kávézni, a szénsavas medence mellett!

Erre a titokzatos autó megindult és elvágatott. Az idős hölgy hátradőlt, és folytatta a horgolást. Azok hárman úgy bámultak utána, mint a borjú az új kapura. És a nagybácsi megszólalt:

– Ez már aztán teszi! És egyszer majd ilyen jó lesz mindenütt a világon! Remélhetőleg te még megéred, fiam.

– Akárcsak Eldorádóban – jegyezte meg a ló.

– De van egy különbség – ellenkezett a bácsi.

– Éspedig?

– Itt dolgoznak az emberek. Itt nem henyélnek. Igaz, hogy csak élvezetből dolgoznak. De ezt ne rójuk fel bűnül nekik. No, gyerünk tovább.

Bekanyarodtak az egyik forgalmas utcába, hogy megnézzék Elektropolis kirakatait. De alig léptek fel a gyalogjáróra, mind a hárman elvágódtak, és bár egyáltalán nem ez volt a szándékuk, tovább csúsztak a járdán.

– Segítség! – sikoltzott Konrád. – Mozog a járda!

Tudniillik a gyalogjáróra futószalag volt szerelve, hogy ne kelljen járni. Az ember csak ráállt, és végigsiklott az utcákon, még csak a lábujját sem kellett megmozdítania. Ha valaki be akart menni valamelyik boltba, csak lelépett a futószalagról, és máris a kövezeten állt.

– Ezt ugyan megmondhatta volna nekünk a horgoló nagymama – sziszegte a ló. Legbecesebb testrészén csúsztott végig Elektropolis főutcáján, és görkorcolyái miatt nem tudott lábra állni. Csak Ringelhuth és Konrád segítségével sikerült felállnia. Ezentúl aztán már kellemes szórakozás volt számukra a mozgó járda.

Később a bácsi be akart kukucskálni az egyik cukrászda kirakatába, és lelépett a futószalagról. De még gyakorlatlan volt, és beverte a fejét az egyik ház falába. Ebben a pillanatban valami furcsa csengést-csilingelést hallottak. Eleinte nem tudták, hogy honnan. Konrád megkopogtatta a házat, mire a csengés erősödött. Megkaparta a falat, és felkiáltott:

– Mit szóltok hozzá? A felhőkarcolók alumíniumból vannak!

– Ez aztán a praktikus város, gyerekek – mondta a bácsi. – Ide kellene küldeni egyszer a polgármesterünket tanulmányútra.

11. Sokat segít, ha a kártyára leírod a tapasztalataidat, kérdéseidet!

Így a saját tanulásodra is visszatekinthetsz. Jegyezd meg: a visszatekintés, valamint a saját tanulásra, gondolkodásra való rálátás képessége és igénye a sikeres tanulás egyik legfontosabb feltétele!

Írj le az *Utópia és negatív utópia...* című, most tanult részben megismert (és megtárgyalt) egy-egy fontos fogalmat és általánosítást!

Írj egy a tananyaghoz kapcsolódó kérdést!

Írj olyan kérdéseket, amelyekre nem kaptál választ az elmúlt órákon!

Írj egy személyes megjegyzést vagy észrevételt!

4. EGY NEGATÍV UTÓPIA: AZ EMLÉKEK ÓRE

Lois Lowry *Az emlékek őre* (1993) című regénye látszólag tökéletes világban játszódik. Az emberek boldogak, nem ismerik a háborút, a fájdalmat, a nyomort, nincs igazságtalanság, éhezés, erőszak. Jonas, a 12 éves főszereplő harmonikus családban él. Reggelenként és esténként beszélget a szüleivel, reggel álmaikat is elmesélik egymásnak – a papa, a mama, Jonas és húga, Lily. Nemsokára új jövevény is érkezik a családba: Gabriel, a gyerekek öccse.

1. Miért is lenne ez negatív utópia? Olvassunk csak bele a regény egy részletébe!

LOIS LOWRY: AZ EMLÉKEK ÓRE

(részlet)

Udvariasan, bár nem túl figyelmesen meghallgatta apját, aki elmondta, hogy aznap a munkahelyén elfogta az aggodalom érzése; aggódott az egyik újgyerekért, aki nem volt valami biztató állapotban. Apa ugyanis dajkálóként dolgozott. Az ő és a többi dajkáló feladata volt az újgyerekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése életük legkorábbi szakaszában. Jonas tisztában volt vele, hogy ez nagyon fontos munka, de őt személy szerint nem vonzotta igazán.

– Milyen nemű? – kérdezte Lily.

– A – felelte az apja. – Nagyon jó természetű, aranyos kis A-nemű. De nem fejlődik elég gyorsan, és rosszul alszik. Áttettük az intenzív részlegre, ahol különleges gondozást kap, de a bizottság már fontolgatja az elbocsátását.

– Jaj, de szörnyű... – sóhajtott Anya. – Tudom, mennyire elszomorítanak az ilyen esetek.

[...]

– Abban az évben, mikor Lily megjött, természetesen előre tudtam, hogy megkapjuk B-nemű gyerekünket, hiszen az igénylésünket jóváhagyták. De nagyon-nagyon kíváncsi voltam, hogy mi lesz a kicsi neve.

– Már a ceremónia előtt belenézhettem volna titokban a névsorba – vallotta be Apa. – A bizottság jó előre összeállítja a listát, és az ott fekszik a Dajkálóközpont irodájában. Igazság szerint – folytatta –, van egy kis bűntudatom. Ma délután ugyanis tényleg bementem az irodába, mert kíváncsi voltam, elkészült-e már az idei névsor. Meg is találtam a listát. Kikerestem rajta a harminchatost, ő az a kisiú, akiért annyira aggódom, mert arra gondoltam, talán segítené őt a fejlődésben, ha egy igazi néven szólítanám. Persze csak olyankor, ha nincs senki a közelben.

– És megtaláltad a nevét? – kérdezte izgatottan Jonas.

Bár a névsor titkossága nem tűnt túlzottan fontos előírásnak, Jonast lenyűgözte a tény, hogy apja megszegett egy szabályt. Rásandított Anyára, akinek a munkájához tartozott a szabályok betartása, és megkönnyebbülten látta, hogy Anya mosolyog.

Apa bólintott.

C) Apa miért néz büntudatosan Anyára, amikor bevallja, hogy bepillantott az újgyerekek névsorába? Mit jelenthet a szövegben szereplő „elbocsátás” szó?

2. Olvasd el a következő szövegrészeket, majd válaszolj az utánuk következő kérdésekre!

Jonas bólintott. Az elmúlt év során őt és társait is egyre intenzívebb megfigyelésnek vették alá. Az iskolában, szabadfoglalkozás alatt és az önkéntes szolgálat idején is sokszor észrevette, hogy a döntéshozók nézik őt meg a többi tizenegyest, és közben jegyzetelnek. Arról is tudott, hogy a döntéshozók többórás értekezleteket tartanak minden oktatóval, akik a tizenegyeseikkel iskolai tanulmányaik során foglalkoztak.

– Szóval ilyen döntésre számítottam – folytatta Apa. – Nagyon örültem, de cseppet sem lepődtem meg, amikor kihirdették, hogy dajkáló leszek.

[...]

– Volt olyan tizenegyest abban az évben, aki nem örült a beosztásának? – kérdezte Jonas.

Apjával ellentétben neki fogalma sem volt róla, milyen munkát szemelhettek ki neki – azt azonban tudta, hogy bizonyos feladatoknak cseppet sem örülne. Tisztelte apja foglalkozását, de ő maga nem akart dajkáló lenni, és a munkásokat sem irigyelte.

Apa elgondolkozott.

– Nem, nem hiszem, hogy volt. De miért is lett volna? A döntéshozók megfontoltan választanak.

– Az egész közösségben nincs fontosabb munka, mint az övék – jegyezte meg Anya.

[...]

– A Tizenkettő Ceremóniája után – folytatta az anyja – új környezetbe kerülsz. Ahogy a barátaid is. A napjaidat többé nem a tizenegyest társaid között töltöd majd, hanem azokkal, akiket ugyanoda osztottak be, mint téged. Velük együtt veszel részt a képzésen. Nem lesz több önkéntes szolgálat. Nem lesz szabadfoglalkozás. A barátaid távolabb kerülnek tőled.

A) Bővítsd a furcsa, illetve furcsán ható szavak imént készített listáját! Legalább négy szónak add meg a mi nyelvhasználatunk szerinti megfelelőjét!

.....

.....

.....

.....

.....

B) Hogyan zajlik a regény világában a pályaválasztás? Mekkora tere van a szülők akaratának, mekkora a gyerekek szándékainak, vágyainak?

.....

.....

.....

.....

.....

a) Milyen szót használnak a szövegben a választás helyett?

.....

b) Milyen érték hiányzik ebből a világból, ha egyszer az egyén nem választhat?

.....

.....

C) Miért nézték az év során annyit Jonast a döntéshozók?

.....

.....

.....

Mi bizonyítja, hogy a Tizenkettő Ceremóniája döntő fordulat e társadalom tagjainak az életében?

.....

.....

.....

3. Olvasd el a következő szövegrészeket, majd válaszolj az utánuk következő kérdésekre!

– Jonas – szólt mosolyogva –, az érzés, amiről beszámoltál, s amit akarásnak nevezted, a bolydulásod első jele volt. Apáddal számítottunk rá, hogy előbb-utóbb bekövetkezik. Apádnál is jelentkezett, amikor annyi idős volt, mint te most. Én is átestem rajta, és egy napon Lily is meg fogja tapasztalni... Az első bolydulás nemritkán álmom formájában jelentkezik – tette hozzá Anya.

Bolydulás. Jonas hallotta már a fogalmat. Rémllett neki, hogy a Szabályok Könyve is említi, bár nem tudta volna megmondani, pontosan mit ír róla. Ezenkívül a szó az egyik ismétlődő hirdetményben is szerepelt. FIGYELEM! EMLÉKEZTETJÜK A POLGÁROKAT, HOGY A BOLYDULÁS KEZELÉST IGÉNYEL, EZÉRT JELENTENI KELL.

Jonas mindeddig nem foglalkozott ezzel a figyelmeztetéssel – egyrészt, mert nem értette, másrészt, mert úgy tűnt, rá nem vonatkozik. A beolvasott utasítások és emlékeztetők között sok olyan volt, ami nem érintette őt, s azokat, mint a legtöbb polgár, egyszerűen elengedte a füle mellett.

– Akkor jelentenem kell? – kérdezte anyjától. Anya nevetett.

– Már megtetted azzal, hogy elmondtad az álmodat. Máshol nem kell jelentened.

– De mi lesz a kezeléssel? A hirdetményben azt mondják, kezelésre kell menni.

Jonas szörnyen lelombozódott. Épp most, a Tizenkettő Ceremóniája előtt be kell vonulnia valahova kezelésre. Egy buta álmom miatt!

Anya azonban megint csak nevetett, megnyugtatóan, kedvesen.

– Ugyan, dehogy kell – mondta. – A tablettára gondolnak. El kell kezdened szedni a tablettát. Azzal kezeljük a bolydulást.

Jonas megnyugodott. A tablettát ismerte. Apa és Anya minden reggel bevették, és néhány barátjáról is tudta, hogy szedik.

A) Mit jelenthet a szövegben többször is ismételt „bolydulás” szó? Miből következettél jelentésére? Milyen megfelelőjét használjuk a mindennapos magyar nyelvhasználatban?

.....

.....

.....

.....

.....

Emeld ki azokat a szavakat, amelyeket ezzel a jelenséggel kapcsolatosan mi nemigen szoktunk használni, amelyek a „bolydulást” betegségnek vagy kiiktatandó jelenségnek tüntetik fel!

- B) Miképpen kell Jonasék társadalmában a nemi érést, az ösztönök fejlődését „kezelni”? Vajon miért nevezik a kamaszodást „bolydulásnak”?

Vajon miért tarja ez a világ a bolydulást tablettákkal kezelendő betegségnak?

- C) Hogyan függhet össze a „bolydulás” tablettás kezelése mindazzal, amit a Dajkálóközpontról, valamint a „családegységek” és az „újgyerekek” kapcsolatáról megtudtunk?

4. Olvasd el a következő szövegrészeket, majd válaszolj az utánuk következő kérdésekre!

- Akkor jól sejtettem – bólintott az örökítő.
- Kezded érezkenni a piros színt.
 - A micsodát?
 - Az öreg sóhajtott.
 - Hogyan magyarázzam meg? Valamikor régen, az emlékek korában a dolgoknak nemcsak alakjuk és méretük volt, mint ma, hanem egy olyan tulajdonságuk is, amit színnek neveztek.

Jonas a tizenkét évesek avatási szertartásán egészen különleges foglalkozást, beosztást kap, AZ EMLÉKEK ŐRZŐJÉNEK választják ki. A Tizenkettő Ceremóniájától kezdődően egy „örökítővel” dolgozik együtt, tőle tanulja mesterségét, s inaskodása során olyan dolgokat tud meg, amelyeket társadalmában – az öreg őrzőn kívül – senki sem tud.

Rengeteg szín volt, és az egyiket pirosnak hívták. Azt kezded mostanában meglátni. A barátodnak, Fionának ha nem is épp piros, de vörös haja van. Ez ritka dolog, már nekem is feltűnt. Mikor az almát és Fiona haját említetted, akkor kezdtem el gyanítani, hogy a piros színt érzed néha. [...]

– Miért nem láthatja őket [a színeket] mindenki? Miért tűntek el a színek?

Az örökítő vállat vont.

– Mert a népünk így döntött. Az egyenlétet választották. Az én időm előtt, az elődöm ideje előtt, réges-régen. Akkor mondtunk le a színekről, amikor eltüntettük a napfényt és megszüntettük a különbségeket... – Az örökítő elgondolkozott. – Sok mindent az irányításunk alá vontunk, és cserébe sok mindent feladtunk.

– Rosszul tettük! – fakadt ki Jonas.

a) Mikor és ki által hozott döntés alapján mondott le a regény társadalma a színek érzékeléséről?

.....

.....

.....

b) Milyen értékek vezethették akkor a döntéshozókat? Mi mellett és mi ellen döntöttek?

.....

.....

.....

c) Mit gondolsz, mi mindent vontak a réges-régi döntés idején az irányításuk alá, s mit adtak fel cserébe? Gondolj az eddigi részletek tanulságaira is! Itt főleg a korábbi B) és C) csoportok tagjai segíthetnek a válaszadásban.

.....

.....

.....

d) A korábbi részletek szókincsében mi minden utal az ész által, központilag szabályozott, szenvedélymentes társadalomra? Itt főleg a korábbi A) csoportok tagjaitól érdeklődjetek!

.....

.....

.....

5. Olvasd el a következő szövegrészeket, majd válaszolj az utánuk következő kérdésekre!

Nem tudják, mi a fájdalom, gondolta [Jonas]. Ettől a felismeréstől végtelenül magányosnak érezte magát. Addig dörzsölgette fájós lábát, amíg el nem aludt. Álmában visszatért a kihalt domboldalra, és újra meg újra átélte a kínlás és az egyedüllét perceit. [...]

– Miért? – tört ki belőle a kérdés az egyik alkalommal. Éppen egy iszonyú emlékből tért vissza, amiben étlen-szomjan sorsára hagyták. A mardosó éhség görcsbe rántotta megfeszült, üres gyomrát, s ő megkínzottan hevert az ágyon. – Miért kell megtartanunk az ilyen emlékeket?

– Mert ezek a bölcsesség forrásai – felelte az örökítő. – Bölcsesség nélkül nem tudnám elvégezni a feladatomat, nem tudnék tanácsot adni a Döntéshozók Bizottságának.

– Miféle bölcsességet ad az éhség? – nyögte Jonas. Még mindig fáj a gyomra, pedig az emlék már véget ért.

– Nem is olyan sok éve – fogott a válaszbba az örökítő –, de még a te születésed előtt a polgárok egy csoportja indítványt nyújtott be a Döntéshozók Bizottságához. Növelni akarták a születések számát. Kérték, hogy a szülőanyák ne három, hanem négy gyermeket hozzanak világra, hogy növekedjen a népesség, és több munkás álljon a közösség rendelkezésére.

Jonas bólintott. – Logikus elképzelés.

– A javaslat szerint bizonyos családok egy harmadik gyereket is kaptak volna.

Jonas ismét bólintott. – Az enyém is vállalni tudna még egyet – jelentette ki. – Gabrielben is nagyon sok örömünk telik.

– A Döntéshozók Bizottsága tanácsot kért tőlem – folytatta az örökítő. – Nekik sem volt kifogásuk az elképzelés ellen, de mivel az újítást tartalmazott, úgy vélték, az én bölcsességem kell a döntéshez.

– S te használtad az emlékeket?

– Igen – felelte az örökítő –, és a legerősebb emlék, ami felidéződött bennem, az éhezés volt. Sok-sok nemzedék távlatából tört fel, a többszáz éves múltból. Akkoriban a népesség annyira megnövekedett, hogy nem jutott elég táplálék mindenki számára. Az emberek lesoványodtak, éhen haltak. Az éhínséget pedig háború követte.

– Háború? – Jonas nem ismerte ezt a fogalmat. Az éhezés azonban már nem volt ismeretlen a számára. Önkéntelenül megdörzsölte gyomortájékát, felidézve a táplálék utáni sóvárgás fájdalmát.

– És leírtad nekik az emléket?

– Ők nem akarnak a fájdalomról hallani. Tanácsot kértek, nem többet. Így hát csak annyit mondtam, ne növeljék a népességet. [...]

Természetesen ezzel még nem értünk a regény végére, s nem tudhatjuk, hogy Jonas még mi mindent tud meg, illetve hogy mi van ezen a kicsit mesterséges világon túl, illetve hogy milyen utat választ a maga számára a főszereplő. Aki minderre kíváncsi, az olvassa el Lois Lowry regényét, melyből itt csak néhány szemelvényt idéztünk!

- a) Az emlékeit és szenvedéseit, illetve szenvedélyeit elfelejtő társadalomnak mi szüksége van nemzedékenként egy örökítőre? Mi szükség van a fájdalmas, a kellemetlen emlékek megjegyzésére a szöveg, illetve az örökítő szerint? Foglald össze saját szavaiddal!

- b) Mit nyert ennek az észutópiának a társadalma a különbségek és a szenvedélyek kiiktatásával? Milyen szót nem ismer még Jonas, s mi az, amit csak most, emlékéző tanoncként tanult meg?

- c) Beszéljétek meg előbb a csoportban, majd az osztályban, hogy szívesen élnétek-e Jonas társadalmában! Beszéljétek meg, hogy mi jó és mi rossz ebben a (negatív?) utópiában! (Persze teljesebb választ csak a regény egészének elolvasása után adhatnánk.)

- d) Van-e közös vonás Tündérország és Jonas hazája között? Sorold fel a hasonlóságokat és a különbségeket!

HELYSZÍNEK	HASONLÓSÁGOK	KÜLÖNBSÉGEK
TÜNDÉR-ORSZÁG		
JONAS HAZÁJA		

6. Sokat segít, ha a kártyára leírod a tapasztalataidat, kérdéseidet! Így a saját tanulásodra is visszatekinthetsz.

Írj le az *Emlékek óre* című, most tanult részben megismert (és megtárgyalt) egy-egy fontos fogalmat és általánosítást!

.....

.....

Írj egy a tananyaghoz kapcsolódó kérdést!

.....

.....

Írj olyan kérdéseket, amelyekre nem kaptál választ az elmúlt órákon!

.....

.....

Írj egy személyes megjegyzést vagy észrevételt!

.....

.....